

Maksātspējas
kontroles dienests

2020

GADA ZIŅOJUMS

Mārstaļu iela 19, Rīga, LV-1050, +371 67099100, mkd@mkd.gov.lv

@MKD.gov.lv

@maksatnespeja

@Insolvency control service

SATURS

Ievadvārdi	3
2020. gads skaitļos	4
1. Administratoru kvalifikācijas kontrole	5
1.1. Administratora kvalifikācijas eksāmena organizēšana un tā norises nodrošināšana, administratora iecelšana amatā.....	5
1.2. Administratora amata pretendentu eksāmena organizēšana un tā norises nodrošināšana, administratora iecelšana amatā.....	5
1.3. Administratora amata darbības apturēšana, atstādināšana, atbrīvošana un atcelšana no administratora amata, administratora sertifikāta darbības apturēšana, izbeigšana.....	6
1.4. Disciplinārlietu ierosināšana un disciplinārlietu komisijas darba nodrošināšana.....	6
2. Uzraudzība	7
2.1. Plānveida uzraudzības pasākumi.....	8
2.1.1. Klātienes pārbaudes.....	8
2.1.2. Neklātienes pārbaudes.....	13
2.2. Sūdzību izskatīšana.....	15
2.3. Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas novēršana.....	19
3. Administratīvo pārkāpumu lietas	20
3.1. Administratīvo pārkāpumu lietu izskatīšana.....	20
3.2. Pieņemto lēmumu pārsūdzēšana.....	24
4. Sadarbība ar tiesībsargājošām iestādēm un sabiedrības informēšana	27
4.1. Sadarbība ar tiesībsargājošām iestādēm.....	27
4.2. Sabiedrības informēšanas pasākumi.....	27
5. Maksātnespējas procesa nodrošināšana	28
5.1. Darbinieku prasījumu apmierināšana.....	29
5.2. Maksātnespējas procesa depozīts.....	29
5.3. Maksātnespējas kontroles dienesta kreditora tiesību īstenošana.....	30
6. EMUS	31
7. Rezultatīvie rādītāji	32
Maksātnespējas kontroles dienesta prioritātes 2021. gadā	37

IEVADVĀRDI

Neapšaubāmi Covid-19 pandēmija un tās izraisīto seku pārvarēšana ir bijusi galvenais pasaules, tostarp arī Latvijas 2020. gada izaicinājums. Īstenojot Covid-19 pandēmiju ierobežojošos pasākumus, īpašu aktualitāti ieguva kvalitatīva un nepārtraukta valsts funkciju īstenošana attālinātā darba apstākļos. Respektējot šo vajadzību, ārkārtas situācijas apstākļos Maksātnespējas kontroles dienests turpināja pilnā apmērā nodrošināt iestādei uzticētās funkcijas, galvenās no kurām ir maksātnespējas procesa administratoru (turpmāk – administrators) rīcības likumības uzraudzība un darbinieku prasījumu apmierināšana no darbinieku prasījumu garantiju fonda, veikšanu pilnā apmērā.

Pilnvērtīga un nepārtraukta iestādes funkciju veikšana kļuvusi iespējama, pateicoties Maksātnespējas kontroles dienesta profesionālajam kolektīvam un efektīvām operatīvā darba korekcijām, pielāgojot iestādes procesus attālināta darba specifikai, piemēram, kompensējot klātienes pārbaudes prakses vietā, tika palielināts neklātienes pārbažu (padziļināto un tematisko) apjoms, kas kļuvis iespējams, pateicoties Elektroniskās maksātnespējas uzskaites sistēmas funkcionalitātei un tajā esošajam informācijas apjomam

INESE ŠTEINA

Maksātnespējas kontroles
dienesta direktore

2020. gada rezultāti uzraudzības jomā rāda, ka administratoru rīcībā konstatēto pārkāpumu skaits ir audzis. Pieaugums ir vērojams gan plānveida uzraudzības ietvaros veikto pārbažu rezultātā, gan sūdzību izskatīšanas rezultātā. Ņemot vērā minēto, Maksātnespējas kontroles dienests arī turpmāk pastiprināti kontrolēs administratoru un tiesiskās aizsardzības procesa uzraugošo personu rīcības likumību.

Svarīgi atzīmēt, ka krīzes apstākļos ļoti būtiska ir arī valsts pārvaldes iestāžu un nevalstiskā sektora sadarbība. Atskatoties uz pagājušo gadu un skatoties nākotnē, Maksātnespējas kontroles dienests izsaka pateicību gan sadarbības iestādēm – Tiesu administrācijai, Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistram, kā arī tiesībsargājošām iestādēm, gan nevalstiskajām organizācijām – Ārvalstu Investoru padomei, Finanšu nozares asociācijai, Latvijas Darba devēju konfederācijai, Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamerai un citiem sadarbības partneriem par produktīvo darbu un sasniegtajiem rezultātiem.

Noslēgumā jānorāda, ka pieredze un prasmes, kas iegūtas, strādājot ārkārtējās situācijas apstākļos, būs labs palīgs, turpinot darbus maksātnespējas jomas uzlabošanā.

2020. GADS SKAITĻOS

MAKSĀTNESPĒJAS PIETEIKUMA IESNIEGŠANAS AIZLIEGUMS

Moratorijs, kas ieviests Covid-19 seku novēršanai, **rezultējies ar būtisku juridiskās personas maksātnespējas procesu un tiesiskās aizsardzības procesu skaita kritumu. Pasludināti 375 juridiskās personas maksātnespējas procesi**, kas ir par 35% mazāk nekā 2019. gadā.

Par 33% samazinājies arī tiesiskās aizsardzības procesu skaits – **2020. gadā pasludināti 14 tiesiskās aizsardzības procesi.**

DARBINIEKU PRASĪJUMI

Apmierināti 1376 darbinieku prasījumi no darbinieku prasījumu garantiju fonda **1 980 915 euro** apmērā, vidēji vienam darbiniekam izmaksāti 1440 euro.

Lielākie darba devēji – AS "Dzintars", AS "Grobiņa" un AS "PNB banka".

Pirmo reizi no darbinieku prasījumu garantiju fonda **segti kredītiestādes darbinieku prasījumi.**

ADMINISTRATORU SKAITA IZMAIŅAS

Savu profesionālo **darbību beiguši 11* administratori.**

Profesijā **uzņemti 9 jauni administratori.**

Gada beigās profesijā praktizēja **176 administratori.**

**tai skaitā 1 lēmums par administratora atcelšanu pieņemts 2020. gadā, bet administrators atcelts no amata 2021. gadā.*

PĀRKĀPUMI UN SODS

14 administratori par būtiskiem pārkāpumiem vai pilnvaru ļaunprātīgu izmantošanu **atcelti no viena vai vairākiem maksātnespējas procesiem.**

Būtiski palielinājies administratoru rīcībā konstatēto pārkāpumu skaits – **2020. gadā sodīti 26% no visiem administratoriem** (2019. gadā – 21%).

Pārbaužu rezultātā **pret diviem administratoriem ierosināti kriminālprocesi**, bet divi administratori saukti pie disciplinārtbildības.

Par maksātnespējas procesa noteikumu pārkāpšanu **pie administratīvās atbildības sauktas 69 personas:**

- kopējais uzliktais naudas **soda apmērs 19 735 euro;**
- vidēji **vienai personai** uzlikts naudas sods **285 euro** apmērā;
- **19 personām** piemērots papildsods – **aizliegums ieņemt noteiktus amatus.**

1. ADMINISTRATORU KVALIFIKĀCIJAS KONTROLE

Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 174.¹panta 8. punktu Maksātnespējas kontroles dienests organizē administratora amata pretendenta eksāmenu un administratora kvalifikācijas eksāmenu. Pēc iecelšanas amatā administrators reizi divos gados kārto kvalifikācijas eksāmenu. Administratora zināšanas un prasmes pārbauda neatkarīga eksaminācijas komisija.

1.1. ADMINISTRATORA KVALIFIKĀCIJAS EKSĀMENA ORGANIZĒŠANA UN TĀ NORISES NODROŠINĀŠANA, ADMINISTRATORA IECELŠANA AMATĀ

Atbilstoši ierakstiem Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra vestajā maksātnespējas reģistrā (turpmāk – maksātnespējas reģistrs) 2020. gada 1. janvārī bija 177 administratori, savukārt 2020. gada 31. decembrī – 176 administratori. Līdz ar to pārskata periodā amatā esošo administratoru skaits nav būtiski mainījies. Salīdzinoši, 2019. gada 1. janvārī atbilstoši ierakstiem maksātnespējas reģistrā bija 212 administratori.

Ziņojuma pārskata periodā ir organizēti divi kvalifikācijas eksāmeni – 26. februārī un 5. augustā.

Kvalifikācijas eksāmenu 2020. gada 5. augustā kārtoja arī tie administratori, kuriem kvalifikācijas eksāmens bija paredzēts 2020. gada 22. aprīlī, bet tika pārcelts, jo ar Ministru kabineta 2020. gada 12.marta rīkojumu Nr. 103 "Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu" visā valsts teritorijā tika izsludināta ārkārtējā situācija no 2020. gada 12. marta līdz 2020. gada 10. jūnijam. Ņemot vērā Ministru kabineta rīkojumā norādīto un iespējamos riskus, kas saistīti ar Covid-19 izplatības draudiem, 2020. gada 22.aprīlī plānotā kvalifikācijas eksāmena norise tika atcelta un kvalifikācijas eksāmens tika apvienots ar nākamo plānoto kvalifikācijas eksāmenu.

Savukārt ar Ministru kabineta 2020. gada 6. novembra rīkojumu Nr. 655 "Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu" visā valsts teritorijā tika izsludināta ārkārtējā situācija no 2020. gada 9. novembra, lai samazinātu Covid-19 infekcijas izplatību Latvijā līdz kontrolējamai robežai. Ņemot vērā Ministru kabineta rīkojumā norādīto un iespējamos riskus, kas saistīti ar Covid-19 izplatības draudiem, 2020. gada 16. decembrī plānotā kvalifikācijas eksāmena norise tika pārcelta.

Kopumā kvalifikācijas eksāmenu 2020. gadā kārtoja 66 administratori, kuru nokārtoja 62 personas.

1.2. ADMINISTRATORA AMATA PRETENDENTU EKSĀMENA ORGANIZĒŠANA UN TĀ NORISES NODROŠINĀŠANA, ADMINISTRATORA IECELŠANA AMATĀ

Maksātnespējas kontroles dienests 2020. gada jūnijā organizēja administratora amata pretendentu eksāmenu. Lēmumi par atļauju kārtot administratora amata pretendentu eksāmenu bija pieņemti attiecībā uz 17 personām.

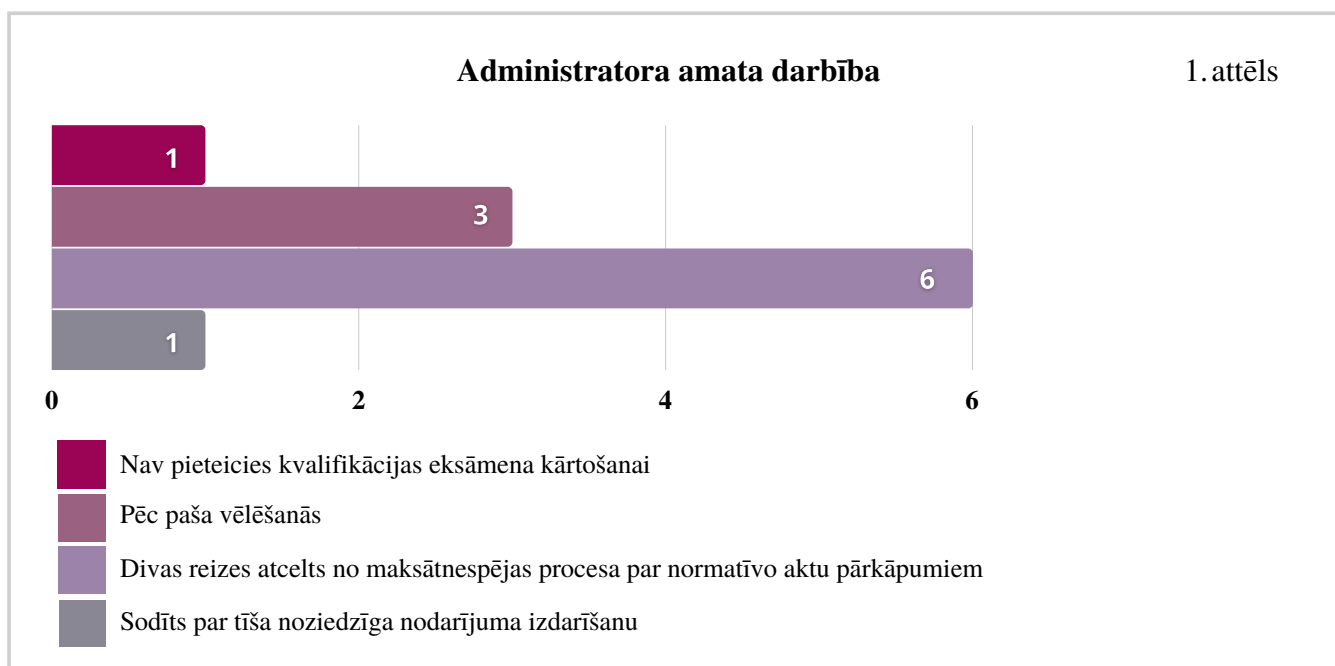
2020. gada 11. jūnijā eksāmena pirmo daļu kārtoja 16 administratora amata pretendenti, bet viens pretendents uz eksāmenu neieradās. Sekmīgi eksāmenu nokārtoja 12 pretendenti.

No minētajiem 12 administratora amata pretendentiem eksāmena otro daļu, kas tika rīkota 2020. gada 15. jūnijā, un trešo daļu, kas tika rīkota 2020. gada 16. jūnijā, nokārtoja deviņas personas. Līdz ar to administratora amata pretendentu eksāmenu nokārtoja un amatā tika iecelti deviņi administratori.

1.3. ADMINISTRATORA AMATA DARBĪBAS APTURĒŠANA, ATSTĀDINĀŠANA, ATBRĪVOŠANA, ATCELŠANA, ADMINISTRATORA SERTIFIKĀTA DARBĪBAS APTURĒŠANA UN IZBEIGŠANA

Atbilstoši Maksātnespējas likuma regulējumam Maksātnespējas kontroles dienesta kompetencē ietilpst administratoru atbrīvošana un atcelšana no amata, kā arī atstādināšana no amata darbības veikšanas un amata darbības apturēšana.

Minēto uzdevumu izpildes ievaros Maksātnespējas kontroles dienests 2020. gadā pieņēma lēmumu par sertifikāta/amata darbības izbeigšanu kopumā 11 administratoriem (sk. 1. attēlu).

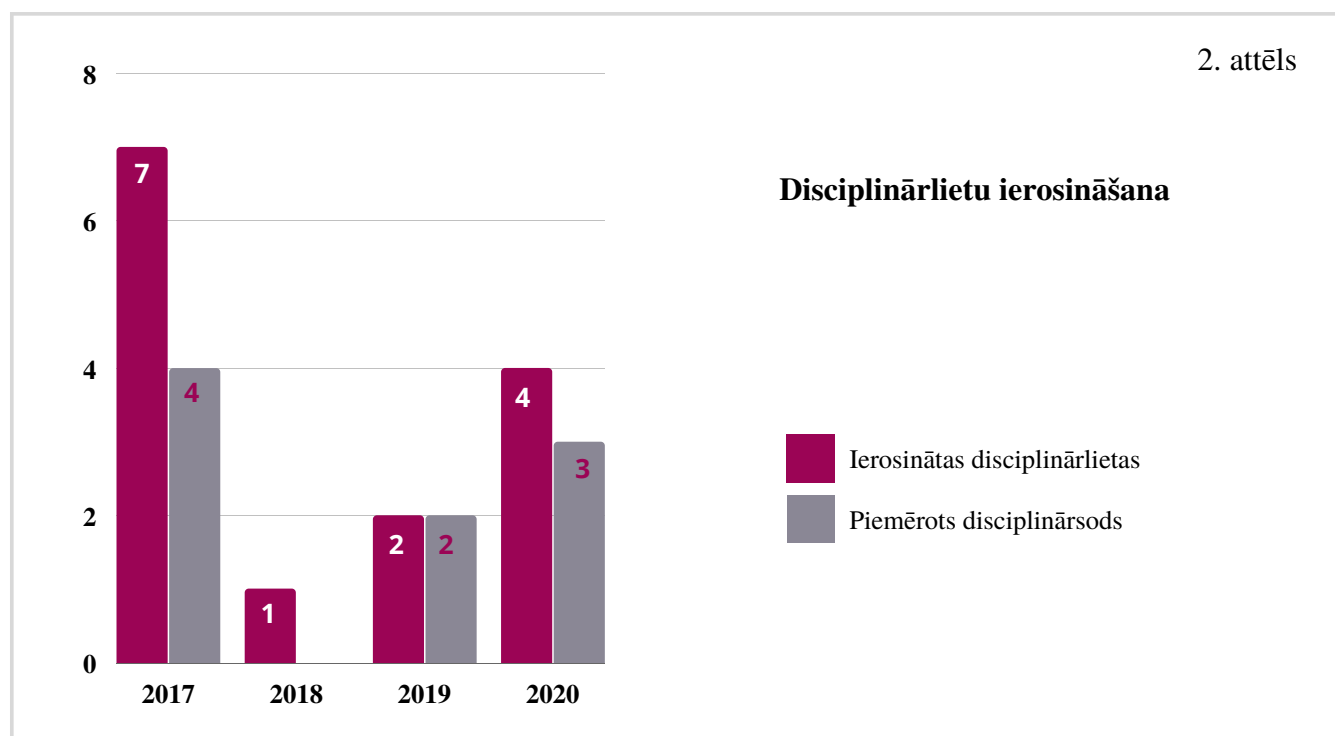

Maksātnespējas kontroles dienests 2020. gadā apturēja amata darbību četriem administratoriem.

1.4. DISCIPLINĀRLIETU IEROSINĀŠANA UN DISCIPLINĀRLIETU KOMISIJAS DARBA NODROŠINĀŠANA

Saskaņā ar Maksātnespējas likumu Maksātnespējas kontroles dienests ir tiesīgs ierosināt disciplinārlietu pret administratoru un TAP uzraugošo personu, savukārt disciplinārlietu komisija nodrošina administratoru un TAP uzraugošo personu profesionālās darbības kvalitātes kontroli.

Ziņojuma pārskata periodā Maksātnespējas kontroles dienests ierosināja un disciplinārlietu komisija izskatīja vienu disciplinārlietu pret TAP uzraugošo personu un trīs disciplinārlietas pret administratoriem. Disciplinārlietu komisija atzina, ka TAP uzraugošā persona un divi administratori ir pieļāvuši pārkāpumu, un uzlika disciplinārsodu. Vienā disciplinārlietā izteikts rājiens un divās lietās izteikta piezīme, nepiemērojot naudas sodu. Viena disciplinārlieta tika izbeigta bez disciplinārsoda piemērošanas (sk. attēlu Nr. 2).

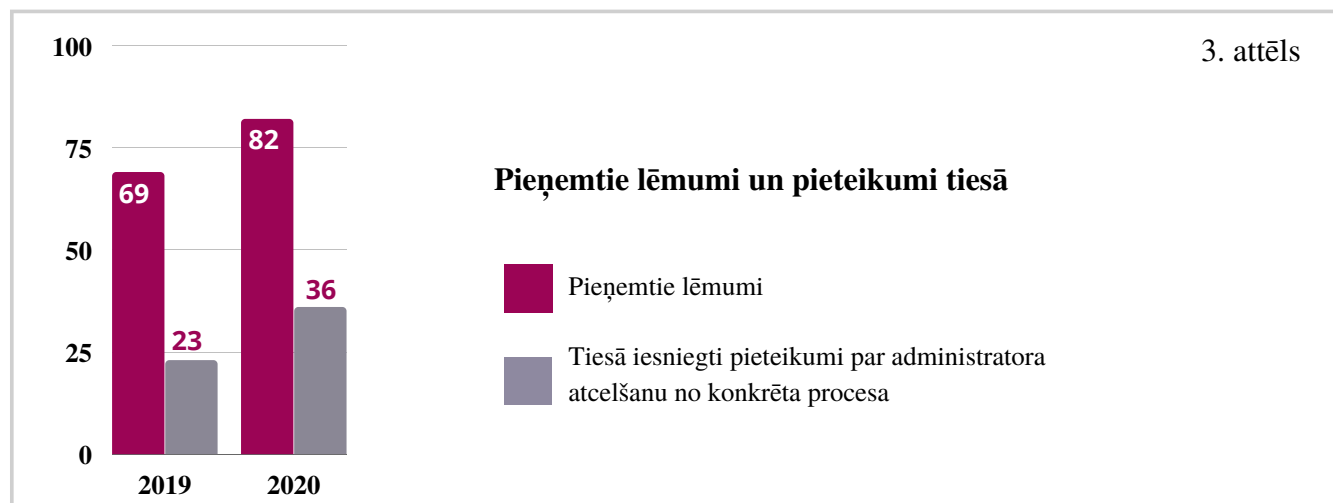

2. UZRAUDZĪBA

Viens no galvenajiem Maksātnespējas kontroles dienesta uzdevumiem ir administratoru un TAP uzraugošo personu uzraudzība. Ņemot vērā tiesiskās aizsardzības procesu un maksātnespējas procesu skaita attiecību, lielākos resursus iestāde velta tieši administratoru rīcības uzraudzībai maksātnespējas procesā. Administratoru rīcības uzraudzību Maksātnespējas kontroles dienests veic gan plānveidā, veicot pārbaudes klātienē un neklātienē, gan savas kompetences ietvaros izskatot saņemtās sūdzības.

Kopumā 2020. gadā pieņemti 82 lēmumi, ar kuriem iestāde atzinusi pārkāpumus administratora rīcībā, kas ir par 19% vairāk nekā 2019. gadā, kad tika pieņemti 69 lēmumi.

Tiesā iesniegti 36 pieteikumi par administratora atcelšanu no konkrēta procesa, jo iestāde konstatējusi būtiskus normatīvo aktu pārkāpumus, administrators ir ļaunprātīgi izmantojis savas pilnvaras vai nav izpildījis Maksātnespējas kontroles dienesta uzlikto tiesisko pienākumu. Salīdzinājumā ar 2019. gadu, kad tiesā tika iesniegti 23 pieteikumi, ir vērojams pieaugums par 56%. (sk. 3. attēlu)

Tāpat ir palielinājies sodīto administratoru īpatsvars, 2019. gadā sodīts tika 21% jeb katrs piektais administrators, bet 2020. gadā jau katrs ceturtais administrators, jeb 26% no visiem administratoriem. Vienlaikus ir palielinājies arī to maksātnespējas procesu skaits, kuros pārkāpumu dēļ ir atcelts administrators, 2019. gadā tie bija 0,4% no visiem maksātnespējas procesiem, bet 2020. gadā jau 0,8% no visiem maksātnespējas procesiem.

Pieaugums vērojams arī sūdzību izskatīšanas rezultātā atzīto pārkāpumu skaitā. Lai gan kopumā sūdzību skaits, salīdzinot ar 2019. gadu ir samazinājies, pamatoto sūdzību skaits ir palielinājies, proti, 2019. gadā pārkāpumi administratora rīcībā tika atzīti 19% no visām sūdzībām, bet 2020. gadā – 35% no visām sūdzībām.

Uzraudzības pasākumu rezultātā konstatēti arī tādi pārkāpumi, par kuriem Maksātnespējas kontroles dienests ziņojis tiesībsargājošām iestādēm – nosūtīti četri iesniegumi Valsts policijai un pieci iesniegumi Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojam, tā rezultātā uzsākti divi kriminālprocesi.

2.1. PLĀNVEIDA UZRAUDZĪBAS PASĀKUMI

Maksātnespējas kontroles dienesta mērķis, veicot plānveida uzraudzības pasākumus, ir vērst iestādes resursus uz būtiskāko identificēto risku novēršanu, lai nodrošinātu maksātnespējas nozares likumību un efektivitāti kopumā. 2020. gads uzraudzības funkcijas izpildē iezīmējies ar būtiskām izmaiņām plānveida uzraudzībā, attīstot uz riskiem balstītu pieeju un principa "Konsultē vispirms" piemērošanu.

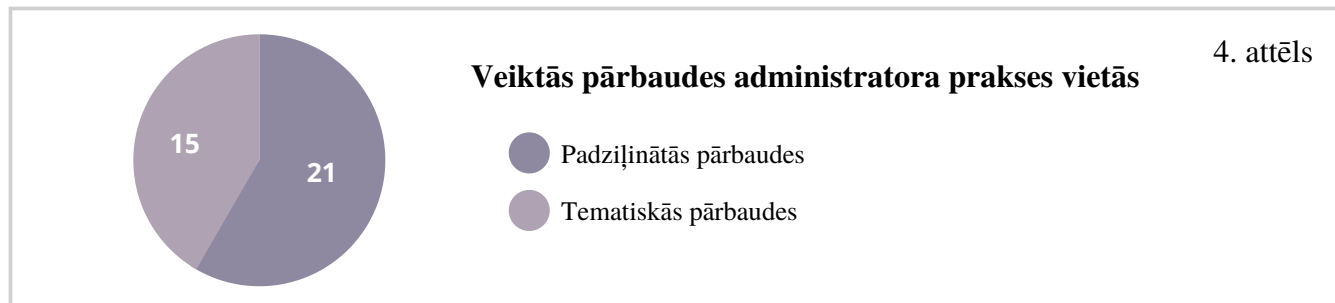
Plānveida uzraudzības pasākumi tiek veikti gan klātienē – administratoru un TAP uzraugošo personu prakses vietās, gan neklātienē – izvērtējot iestādes rīcībā esošo informāciju. Analizējot 2020. gada plānveida uzraudzības pasākumu rezultātus, var secināt, ka ieviestās izmaiņas ir paaugstinājušas uzraudzības efektivitāti, jo konstatēto pārkāpumu skaits ir palielinājies.

2.1.1. Klātienes pārbaudes

2020. gadā Maksātnespējas kontroles dienests turpināja veikt klātienes pārbaudes administratoru un TAP uzraugošo personu prakses vietās, kas nodrošina iespēju veikt padziļinātu maksātnespējas procesa un TAP norises tiesiskuma un efektivitātes pārbaudi, kā arī iegūt noteiktus ar maksātnespējas procesu un TAP saistītus dokumentus.

2020. gadā ir veiktas 36* pārbaudes administratoru un TAP uzraugošo personu prakses vietās, no kurām 21 bija klātienes padziļinātā pārbaude un 15 klātienes tematiskās pārbaudes (sk. 4. attēlu).

**veikto pārbaudžu skaitu ir ietekmējusi izsludinātā ārkārtas situācija – ārkārtas situācijas laikā klātienes pārbaudes netika veiktas, ievērojot epidemioloģiskās drošības pasākumus.*

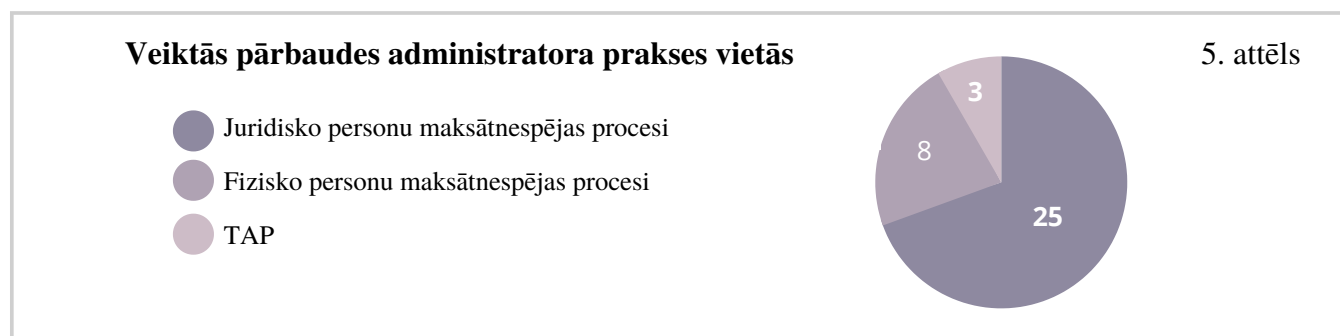

Padziļinātās pārbaudes veiktas, pamatojoties uz administratora riska līmeņa novērtējumu, sadalot administratorus augsta, vidēja un zema riska līmeņa grupās.

Tematiskās pārbaudes veiktas šādos gadījumos:

- 1) pārbaudot TAP uzraugošās personas rīcību, uzraugot parādnieku;
- 2) fizisko personu maksātnespējas procesos attiecībā par izmaksu pamatotību un attiecināmību;
- 3) pamatojoties uz uzraudzības kārtībā iegūtu informāciju.

Pārbaudēs kopumā tika pārbaudīti 36 maksātnespējas procesi, no kuriem 25 bija juridisko personu maksātnespējas procesi, astoņi fizisko personu maksātnespējas procesi un trīs TAP (sk. 5. attēlu).

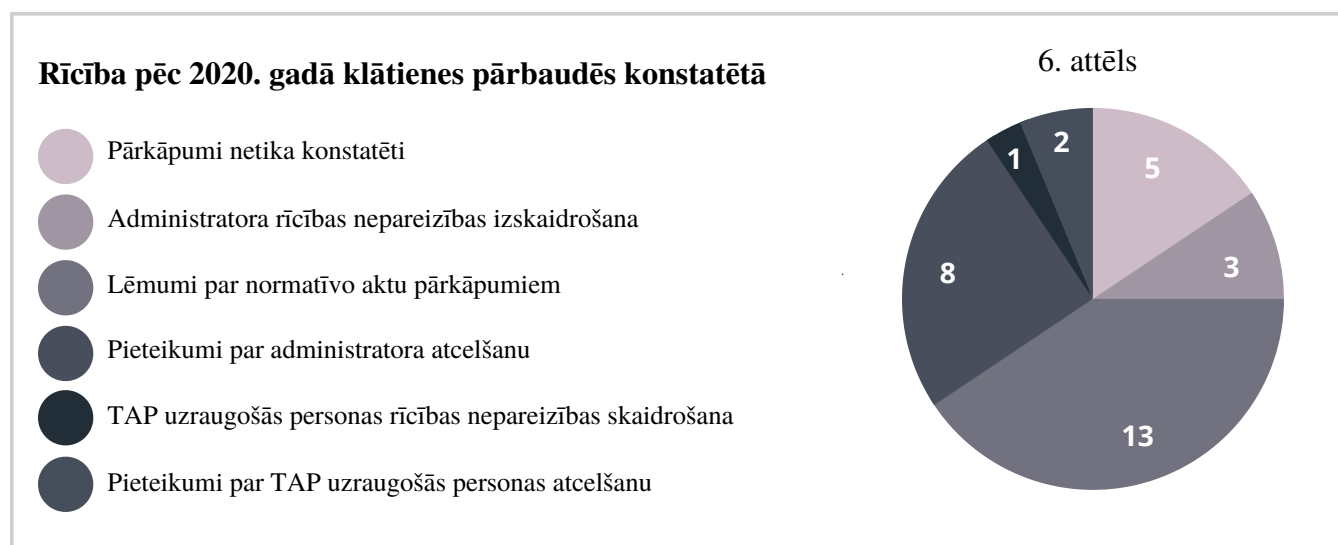
2020. gadā veicot pārbaudes, piecos gadījumos nav konstatēti pārkāpumi. Savukārt, konstatējot pārkāpumus, kas nav radījuši būtisku ietekmi uz maksātnespējas procesa norisi, trīs gadījumos veikta administratora rīcības nepareizības izskaidrošana.

Gadījumos, kad pārkāpumi ir ietekmējuši efektīvu un likumīgu procesa norisi, ir pieņemti 13 lēmumi, kuros administratora rīcībā ir atzīti normatīvo aktu pārkāpumi.

Savukārt, konstatējot, ka pieļauto pārkāpumu ietekme ir būtiska, Maksātnespējas kontroles dienests ir iesniedzis tiesā astoņus pieteikumus par administratora atcelšanu no procesa (tostarp pēc pārbaudēm ģimenes maksātnespējas procesos), no kuriem:

- 1) pieci pieteikumi apmierināti un administrators atcelts;
 - 2) vienā gadījumā pieteikums noraidīts;
 - 3) divos gadījumos pieteikums vēl nav izskatīts tiesā.
- Savukārt vienā gadījumā pārbaude noslēgsies 2021. gadā.

Tāpat, veicot pārbaudes TAP, vienā gadījumā uzraugošajai personai izskaidrota rīcības nepareizība. Vienlaikus tiesā iesniegti divi pieteikumi ar lūgumu izvērtēt, vai nav pamats TAP uzraugošās personas atcelšanai no TAP pēc tiesas iniciatīvas, no kuriem viens pieteikums apmierināts, savukārt viens noraidīts (sk. 6. attēlu). Savukārt vienā gadījumā pieteikums par nepieciešamību izvērtēt jautājumu par uzraugošās personas atcelšanu tika iesniegts, neveicot plānoto klātienes pārbaudi, jo TAP uzraugošā persona nesadarbojās ar Maksātnespējas kontroles dienestu un lika šķēršļus pārbaudes norisei, un saskaņā ar Maksātnespējas kontroles dienestam pieejamo informāciju TAP uzraugošā persona bija pieļāvusi būtiskus pārkāpumus.

2020. gadā saistībā ar iepriekšējā periodā veiktajām pārbaudēm pieņemti pieci lēmumi par pārkāpuma atzīšanu un iesniegti tiesā 12 pieteikumi par administratora atcelšanu no procesa, no kuriem 10 apmierināti, bet divi noraidīti. Vienam administratoram piemērots disciplinārsods.

Konstatētie pārkāpumi un to raksturojums

Vērtējot administratoru rīcībā konstatēto pārkāpumu raksturu, secināms, ka pie būtiskākajiem, vienlaikus arī biežāk konstatētajiem pārkāpumiem jāmin parādnieka (tostarp fiziskās personas) darījumu un pārvaldes institūciju un dalībnieku atbildības par zaudējumu nodarīšanu neizvērtēšana vai nepilnīga izvērtēšana un neziņošana tiesībsargājošām institūcijām. Tāpat viens no būtiskākajiem un biežāk konstatētajiem pārkāpumiem ir nepamatotu maksātnespējas procesa izmaksu segšana no parādnieka (tostarp fiziskās personas) naudas līdzekļiem. Minētie pārkāpumi ir atzīstami par būtiskiem, jo tiešā veidā ietekmē atgūtās mantas un līdz ar to arī segto kreditoru prasījumu apmēru. Vienlaikus pārbaudēs konstatēti būtiski normatīvo aktu pārkāpumi saistībā ar parādnieka mantas atsavināšanu.

Piemērs

Pārbaudē konstatēts, ka Administrators ir veicis parādnieka mantas (mēbeļu) pārdošanu to tirdzniecības vietā pirms parādnieka mantas pārdošanas plāna sagatavošanas, savu rīcību pamatojot ar telpu nomas izmaksu samazināšanu. Kreditori par administratora rīcību netika informēti. No mantas pārdošanas dokumentiem un vēlāk sagatavotā mantas pārdošanas plāna nav iespējams konstatēt, tieši kuras inventarizācijas dokumentos norādītās mantas vienības administrators ir pārdevis, kā arī nav iespējams gūt pārliecību par to, ka administrators plānā ir iekļāvis visu parādnieka mantu.

Secināts, ka Administrators ir rīkojies pretēji Maksātnespējas likuma 6. panta 7. punktā ietvertajam atklātības principam un Maksātnespējas likuma 26. panta otrajās daļas un 113. panta pirmās daļas prasībām.

Tiesa atzina, ka administratora rīcība, veicot parādnieka mantas pārdošanu līdz mantas pārdošanas plāna sagatavošanai, un neinformējot par to kreditorus, varēja kaitēt kreditoru likumīgajām interesēm, jo kreditoriem bija liegtas iespējas iegūt visaptverošu informāciju par mantas pārdošanu, un tostarp iebilst pret mantas pārdošanas veidu, mantas vērtību un iebilst par administratora pieņemto lēmumu attiecībā uz šīs mantas pārdošanu. Konstatētie pārkāpumi, tostarp saistībā ar mantas pārdošanas plānā neiekļautu mantu, būtiski aizskar parādnieka maksātnespējas procesā iesaistīto personu intereses un likumīgās tiesības, līdz ar to ir pietiekams pamats konstatēt Maksātnespējas likuma 22. panta otrās daļas 2. punktā noteiktos apstākļus un atcelt administratoru no pienākumu pildīšanas maksātnespējas procesā.

Veicot TAP uzraugošo personu uzraudzību, vairākos gadījumos konstatēti pārkāpumi saistībā ar TAP pasākumu plāna izpildes uzraudzībai nepieciešamo ziņu nepieprasīšanu no parādnieka un objektīvu ikmēneša atskaišu par plāna izpildi neizvērtēšanu, nepārbaudot konta izdrukas.

Jāņem vērā, ka TAP laikā parādniekam noteikta virkne ar pienākumiem, kas tam jāievēro, lai procesa mērķis tiktu sasniegts. Savukārt TAP uzraugošās personas pienākums ir uzraudzīt, kā šīs normatīvo aktu prasības tiek ievērotas un sasniegts TAP mērķis. Minēto pienākumu izpildē TAP uzraugošā persona nedrīkst rīkoties formāli.

Piemērs

Veicot pārbaudi par TAP uzraugošās personas pienākuma izpildi uzraudzīt tiesiskās aizsardzības procesa pasākumu plāna izpildi, pieprasīt un saņemt no parādnieka visas ziņas par tiesiskās aizsardzības procesa norisi un saimniecisko darbību, informēt kreditorus pēc to pieprasījuma par tiesiskās aizsardzības procesa pasākumu plāna izpildi un izskatīt iesniegtās sūdzības (Maksātnespējas likuma 50. panta otrās daļas 3., 4. un 5. punkts), konstatēts, ka TAP uzraugošā persona darbības veic formāli vai neveic vispār.

Piemērs

Pārbaudē nav konstatēti dokumenti, kas apliecinātu komunikāciju starp TAP uzraugošo personu un parādnieku, parādniekam nekad nav pieprasītas ziņas par TAP pasākumu plāna izpildi un norēķinu konta izraksti, lai konstatētu, vai parādnieks pilda TAP pasākumu plānu, sniedzot atbildi uz kreditora informācijas pieprasījumu saistībā ar kārtējo nodokļu maksājumu neveikšanu, TAP uzraugošā persona pārsūtīja vienīgi grāmatvedes sniegto informāciju, kas turklāt nesniedz pamatojumu.

Ņemot vērā minēto, Maksātnespējas kontroles dienests vērsās tiesā ar pieteikumu par TAP uzraugošās personas atceļšanu pēc tiesas iniciatīvas. Tiesa konstatēja, ka TAP uzraugošā persona nav veikusi faktisku parādnieka TAP pasākumu plāna izpildes uzraudzību, un secināja, ka TAP uzraugošā persona ir atceļama no uzraugošās personas pienākumu pildīšanas konkrētajā TAP, tostarp, pamatojoties uz Maksātnespējas likuma 12.⁴ panta otrās daļas 1. punktu un Civilprocesa likuma 341.⁸ panta otro daļu.

Piemērs

Situācijā, kurā TAP uzraugošā persona lika šķēršļus klātienes pārbaudes veikšanai, Maksātnespējas kontroles dienests, ņemot vērā informāciju, kas norāda uz būtiskiem pārkāpumiem TAP uzraugošās personas rīcībā (kopš TAP uzsākšanas kreditoriem netika dotas vienādas iespējas piedalīties procesā un pieļauti būtiski pārkāpumi TAP pasākumu plāna saskaņošanas laikā. TAP uzraugošā persona šos apstākļus nav darījusi zināmu tiesai. Vienlaikus uzraugošā persona pienācīgi nenodrošināja normatīvo aktu prasību izpildi saistībā ar lietvedības kārtošānu, kā arī sasniedzamību), sagatavoja pieteikumu tiesai, kurā informēja tiesu par konstatētajiem apstākļiem saistībā ar TAP uzraugošās personas rīcību, kas neatbilda normatīvo aktu prasībām, un apstākļiem, kas norādīja uz saskaņotām darbībām iespējamai parādnieka TAP izmantošanai pretēji Maksātnespējas likuma jēgai un mērķiem. Maksātnespējas kontroles dienests lūdza tiesu pēc savas iniciatīvas izvērtēt, vai uzraugošā persona ir atceļama no parādnieka TAP.

Tiesa secināja, ka TAP uzraugošā persona ir atceļama no parādnieka TAP, tostarp, pamatojoties uz Maksātnespējas likuma 12.⁴ panta otrās daļas 1. punktu un Civilprocesa likuma 341.⁸ panta otro daļu, jo TAP uzraugošā persona neievēro normatīvo aktu prasības.

Papildus tiesa konstatēja, ka no Maksātnespējas likuma 42. panta trešajā daļā noteiktā kreditoru vairākuma tiesā nav saņemts priekšlikums par uzraugošās personas amata kandidātu, un atzina, ka pamatojoties uz Maksātnespējas likuma 51. panta pirmās daļas 1. punktu parādnieka TAP ir jāizbeidz.

Informācija par klātienes pārbaudēs konstatētajiem pārkāpumiem tiek publicēta katru ceturksni Maksātnespējas kontroles dienesta tīmekļa vietnē www.mkd.gov.lv

2.1.2. Neklātienes pārbaudes

Būtiskākās izmaiņas plānveida uzraudzībā 2020. gadā ieviestas tieši neklātienes pārbaudžu plānošanā un veikšanā. Saglabātas līdz šim pastāvošās neklātienes pārbaudžu formas – padziļinātās pārbaudes un tematiskās jeb t.s. horizontālās pārbaudes, taču būtiski mainīta pieeja to plānošanā, lai efektīvi izmantotu iestādes pieejamos resursus un reaģētu uz identificētiem riska faktoriem. Elektroniskās maksātnespējas uzskaites sistēmā (turpmāk – EMUS) pieejamie dati un to apstrādes iespējas ļāvušas atteikties no nejaušības principa piemērošanas pārbaudāmo parādnieku izvēlē, un pieņemt datus balstītus lēmumus, tādējādi mērķēti vēršot uzraudzības pasākumus uz uzraudzības subjektiem, kas saistīti ar dažādiem identificētiem riskiem.

Kopumā 2020. gadā neklātienes pārbaudes veiktas 624 maksātnespējas procesos, un pārbaudīti visi aktīvi praktizējošie administratori. Pārbaudes noslēgušās ar 26 lēmumiem par pārkāpumu atzīšanu un 16 pieteikumiem par administratora atcelšanu no pienākumu pildīšanas konkrētā maksātnespējas procesā, jo konstatēti normatīvo aktu pārkāpumi (t.sk. nav izpildīts Maksātnespējas kontroles dienesta uzliktais tiesiskais pienākums vai konstatēta pilnvaru ļaunprātīga izmantošana).

Divi administratori saukti pie administratīvās atbildības un piemēroti naudas sodi, vienam administratoram piemērots disciplinārsods, bet divos gadījumos Maksātnespējas kontroles dienests vēršies ar iesniegumu par administratora rīcību Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojā, kā rezultātā ierosināti divi kriminālprocesi.

Būtiskais pārbaudžu skaita pieaugums salīdzinājumā ar 2019. gadu, kad tika veiktas 224 neklātienes pārbaudes, skaidrojams tieši ar izmaiņām neklātienes pārbaudžu kārtībā. Proti, lai panāktu atbilstību konkrētos problemātiskos jautājumos, liels uzsvars neklātienes pārbaudēs tiek likts tieši uz tematiskajām pārbaudēm, kuru ietvaros horizontāli tiek pārbaudīts, kāds konkrēts ar maksātnespējas procesu vai administratora profesionālo darbību saistīts aspekts pēc iespējas visiem administratoriem. Jāmin, ka šī pārbaudžu veida ietvaros plaši tika piemērots princips "Konsultē vispirms", jo administratori pirms attiecīgajām pārbaudēm tika brīdināti par pārbaudāmo jomu, kā arī tika veikts individuāls darbs, lai panāktu atbilstību normatīvo aktu prasībām, nepiemērojot sodošos instrumentus. Principa piemērošana atspoguļojas arī datos – lai gan pārbaudžu skaits ir būtiski pieaudzis, lēmumu un pieteikumu par atcelšanu skaits salīdzinājumā ar 2019. gadu nav palielinājies, proti, 2019. gadā tika pieņemti 25 lēmumi un tiesā iesniegti 16 pieteikumi par administratora atcelšanu.

Ņemot vērā to, ka Maksātnespējas kontroles dienesta viena no prioritātēm 2020. gadā bija datu kvalitātes celšana EMUS, lielākā daļa no tematiskajām pārbaudēm, proti, 348 pārbaudes, veiktas tieši par datu ievadi EMUS. Pārbaudžu rezultātā būtiski uzlabota datu kvalitāte, kā arī veicināta administratoru izpratne par pareizu EMUS lietošanu. Vienlaikus jānorāda, ka tieši saistībā ar pārkāpumiem EMUS lietošanā 79 administratoriem rakstveidā izskaidrota rīcības nepareizība, pieņemti 12 lēmumi 18 maksātnespējas procesos, un tiesa apmierinājusi septiņus iesniegtos pieteikumus par administratoru atcelšanu, tostarp trīs no tiem par vienu administratoru, kā rezultātā pieņemts lēmums par viņa atcelšanu no amata, bet viens administrators disciplināri sodīts.

Piemērs

Tematiskās pārbaudes ietvaros pārbaudītas visu administratoru civiltiesiskās apdrošināšanas. Konstatēts, ka vienam administratoram ilgstoši, vairāk nekā deviņus mēnešus, nebija civiltiesiskās apdrošināšanas polises. Ņemot vērā apdrošināšanas nozīmīgumu, šis administrators tika saukts pie administratīvās atbildības un viņam tika piemērots naudas sods. Tāpat tika konstatēts, ka virknei administratoru informācija par civiltiesiskās apdrošināšanas polisi nebija ievadīta EMUS, līdz ar to šī informācija nebija iekļauta administratora darbības pārskatos, taču principa "Konsultē vispirms" piemērošanas rezultātā šie pārkāpumi tika novērsti, izņemot vienu administratoru, kurš ilgstoši neatsaucās uz Maksātnespējas kontroles dienesta aicinājumu ievadīt iztrūkstošo informāciju EMUS un tika saukts pie administratīvās atbildības.

Rīkota tematiskā pārbaude par to, vai administratori ir izvērtējuši parādnieku – fizisko personu slēgtos darījumus pirms maksātnespējas procesa, un vai attiecīgi rīkojušies, konstatējot apstrīdamus darījumus. Šīs pārbaudes ietvaros pārkāpumi netika konstatēti.

Tāpat rīkota tematiskā pārbaude par to, vai parādnieki – fiziskās personas pēc saistību dzēšanas plāna termiņa beigām ir savlaicīgi vērsušies tiesā ar pieteikumu par maksātnespējas procesa izbeigšanu. Arī šajā pārbaudē piemērots princips "Konsultē vispirms" attiecībā uz administratoriem, kuri nebija uzraudzījuši šo parādnieka pienākumu.

Atsevišķas tematiskās pārbaudes veiktas arī par citiem jautājumiem, kas nav prasījuši visaptverošu maksātnespējas procesa izvērtējumu, piemēram, par termiņu ievērošanu procesā, par informācijas sniegšanu procesā iesaistītajām personām utt. Šis pārbaudžu veids ir attaisnojis savu efektivitāti, un Maksātnespējas kontroles dienests šo praksi turpinās arī 2021. gadā, atkārtoti kā prioritāti izvirzot datu kvalitāti EMUS, proti, lielāko daļu pārbaudes rīkojot tieši saistībā ar administratora pienākumiem ievadīt informāciju EMUS.

Maksātnespējas kontroles dienests 2020. gada trešajā un ceturtajā ceturksnī ir uzsācis arī 19 padziļinātās neklātienas pārbaudes. To ietvaros visaptveroši izvērtēta visa maksātnespējas procesa norise. Līdz 2020. gada beigām ar pozitīvu rezultātu tika noslēgtas četras padziļinātās pārbaudes, savukārt trīs pārbaudžu ietvaros administratoru rīcībā ir konstatēti normatīvo aktu pārkāpumi, kā rezultātā tiesās tika iesniegti pieteikumi par administratoru atcelšanu no pienākumu pildīšanas parādnieka maksātnespējas procesā. Minētos pieteikumus tiesas ir apmierinājušas. Pārējos procesos tiek gatavots ziņojums par administratora rīcības izvērtēšanas rezultātiem.

Piemērs

Neklātienas padziļināto pārbaudžu ietvaros, pārbaudot parādnieku norēķinu kontu pārskatus, konstatēts, ka divi administratori ir ļaunprātīgi izmantojuši savas pilnvaras, rīkojoties ar parādnieka mantu. Maksātnespējas kontroles dienests konstatēja, ka administratori juridisko personu maksātnespējas procesos bez jebkāda tiesiska pamata no parādnieka norēķinu konta ir veikuši naudas pārskaitījumus uz saviem privātajiem norēķinu kontiem.

Savukārt uz Maksātnespējas kontroles dienesta informācijas pieprasījumiem, kuros administratoriem lūgts skaidrot attiecīgos naudas pārskaitījumus, administratori nav spējuši sniegt pamatotus paskaidrojumus par savu rīcību.

Izvērtējot Maksātnespējas kontroles dienesta rīcībā esošo informāciju, secināts, ka administratori ir patvaļīgi rīkojušies ar parādnieka naudas līdzekļiem, pārskaitot tos uz saviem norēķinu kontiem, kas liecina par administratoru mantisku ieinteresētību parādnieka maksātnespējas procesā un parādnieka naudas līdzekļu piesavināšanos. Ievērojot minēto, Maksātnespējas kontroles dienests, pamatojoties uz Maksātnespējas likuma 22. panta otrās daļas 7. punktu, vērsās tiesā ar pieteikumiem par administratoru atcelšanām no attiecīgo juridisko personu maksātnespējas procesiem, jo administratori ļaunprātīgi izmantojuši savas pilnvaras. Minētie pieteikumi ir apmierināti, un, pamatojoties uz šiem tiesas spriedumiem, Maksātnespējas kontroles dienests ir pieņēmis lēmumus par attiecīgo administratoru atcelšanu no amata.

Tāpat kā iepriekšējos gados, arī 2020. gadā tika turpināta neklātienas pastāvīga uzraudzība pār ekonomikā nozīmīgu parādnieku maksātnespējas procesiem un tiesiskās aizsardzības procesiem (turpmāk – TAP), kas kopumā bijuši 17. Šajos procesos regulāri tiek izvērtēti norēķinu kontu pārskati un cita informācija, kā arī apmeklētas kreditoru sapulces. Tāpat pastāvīgā uzraudzība tiek veikta pār maksātnespējas procesiem, kuros iepriekš konstatēti būtiski normatīvo aktu pārkāpumi, kopumā – 41. Maksātnespējas kontroles dienests šos procesus ir identificējis kā paaugstināta riska, līdz ar to tiem tiek pievērsta pastiprināta uzraugošās iestādes uzmanība.

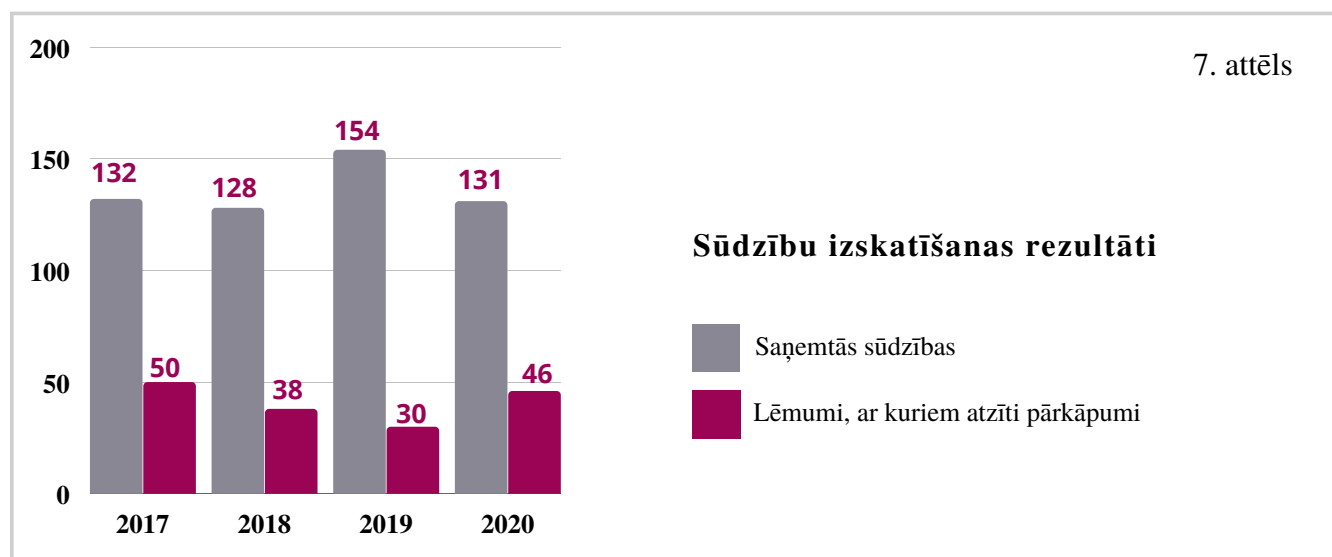
2.2. SŪDZĪBU IZSKATĪŠANA

Viens no maksātnespējas procesa un TAP tiesiskuma un efektivitātes nodrošināšanas priekšnoteikumiem ir maksātnespējas procesā un TAP iesaistīto personu aktīva un kompetenta Maksātnespējas likumā paredzēto tiesisko instrumentu izmantošana administratora un TAP uzraugošās personas darbības kontrolei un savu interešu aizsardzībai. Viens no šādiem instrumentiem ir sūdzības iesniegšana par administratora un TAP uzraugošās personas rīcību Maksātnespējas kontroles dienestā.

Maksātnespējas kontroles dienestā 2020. gadā saņemta 131 sūdzība par 66 administratoriem un vienas TAP uzraugošās personas rīcību. Izskatot 2019. gada pēdējā ceturksnī un 2020. gadā saņemtās sūdzības, pieņemti 127 lēmumi, no kuriem 46 lēmumos ir atzīti normatīvo aktu pārkāpumi, kas attiecas uz 31 administratoru, savukārt ar 76 lēmumiem sūdzības noraidītas, pārējie lēmumi pieņemti par sūdzību izskatīšanas izbeigšanu vai atstāšanu bez izskatīšanas, jo sūdzībās konstatēti un nav novērsti dokumentu izstrādāšanas un noformēšanas trūkumi. Saistībā ar 14 sūdzībām lēmums netika gatavots, piemēram, gadījumos, kad administrators atcelts no amata.

Aplūkojot 2017. gada, 2018. gada, 2019. gada un 2020. gada sūdzību izskatīšanas rezultātu tendences, var secināt, ka 2019. gadā bija palielinājies iesniegto sūdzību skaits, bet 2020. gadā ir vērojams iesniegto sūdzību samazinājums līdz iepriekšējo gadu līmenim.

Salīdzinājumā ar 2019. gadā saņemto sūdzību skaitu, 2020. gadā saņemto sūdzību skaits ir samazinājies par 14,94 %. Proti, 2019. gadā tika saņemtas 154 sūdzības par 78 administratoriem un vienas TAP uzraugošās personas rīcību. Attiecīgi 2019. gadā tika pieņemti 111 lēmumi, no kuriem 30 gadījumos tika atzīti normatīvo aktu pārkāpumi (25 administratori), 73 gadījumos sūdzības noraidītas, pārējos gadījumos pieņemti lēmumi par sūdzības izskatīšanas izbeigšanu vai atstāšanu bez izskatīšanas, 18 gadījumos lēmums netika gatavots (sk. 7. attēlu).

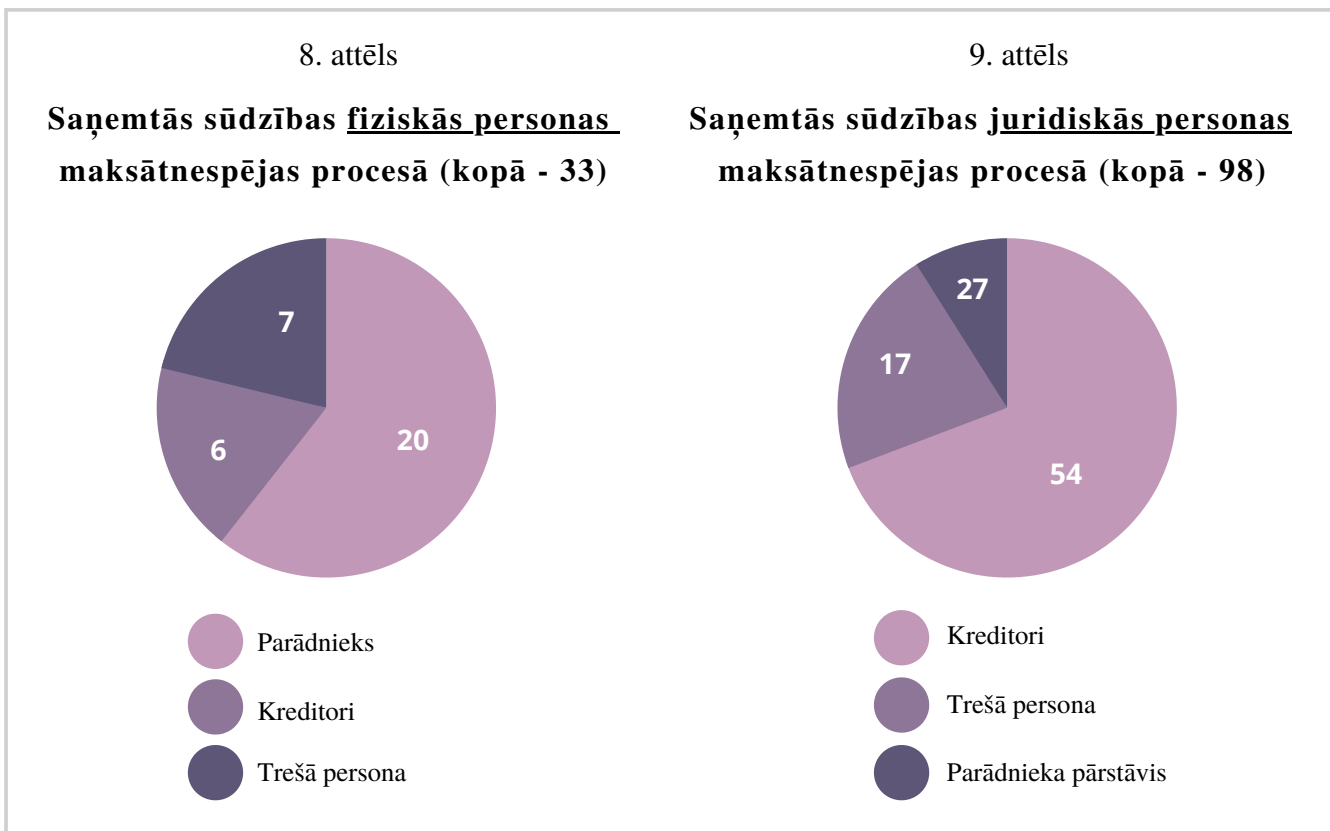

Iesniegto sūdzību skaita samazinājums ir saistāms ar Maksātnespējas kontroles dienesta veikto proaktīvu administratora rīcības un maksātnespējas procesa norises likumības uzraudzības pasākumu veikšanu, kā arī citu Maksātnespējas kontroles dienesta kompetencē esošo tiesisko instrumentu (eksaminācija, disciplinārlietas) īstenošanu, kas ir rezultējies administratora normatīvo aktu prasību pilnīgākā izpildē. Vienlaikus sūdzību skaita samazinājumu, iespējams, ir ietekmējusi vispārējo komerciesiskās aprites tempu palēnināšanās saistībā ar valstī noteiktajiem ierobežojumiem Covid – 19 vīrusa izplatības mazināšanai.

Tomēr, lai gan sūdzību skaits ir samazinājies, ir pieaudzis lēmumu par pārkāpumu atzīšanu skaits, kas izskaidrojams ar to, ka maksātnespējas procesā iesaistītās personas spēj precīzāk identificēt un pamatot prettiesisku administratora rīcību savu pienākumu izpildē, tāpat arī ar konkrētā maksātnespējas procesā iesaistīto personu vairākkārt iesniegtām sūdzībām, kā arī valsts iestāžu kā kreditoru aktivitāti.

No 2020. gadā saņemtajām sūdzībām 33 sūdzības saņemtas fizisko personu maksātnespējas procesos, savukārt juridisko personu maksātnespējas procesos saņemtas 98 sūdzības. Ņemot vērā, ka maksātnespējas procesa pamatmērķis ir kreditoru prasījumu apmierināšana, būtiski, lai kreditori aktīvi izmantotu savas tiesības maksātnespējas procesa tiesiskuma un efektivitātes kontroles nodrošināšanā. Tāpat parādniekam fiziskās personas maksātnespējas procesā jābūt ziņošam un aktīvam savu interešu aizsardzībā. Attiecīgi fiziskās personas maksātnespējas procesā 20 sūdzības iesniedza pats parādnieks, sešas – kreditori un septiņas – trešā persona.

Savukārt juridiskās personas maksātnespējas procesā 54 sūdzības iesniedza kreditori, 27 – parādnieka pārstāvis, un 17 – trešā persona. No minētā konstatējams, ka fiziskās personas maksātnespējas procesā aktīvi savu iespējami aizskarto interešu aizsardzībā iesaistās pats parādnieks, savukārt juridiskās personas maksātnespējas procesā - kreditori (skatīt 8. un 9. attēlus).

Vērtējot administratoru rīcībā konstatēto pārkāpumu raksturu, secināms, ka ir palielinājies pārkāpumu, kas ir saistīti ar atklātības principa neievērošanu, skaits, nesniedzot maksātnespējas procesā iesaistītajām personām informāciju, sniedzot to novēloti vai nepilnīgi (piemēram, bankas konta informācija, atsevišķu maksātnespējas procesa lietas dokumentu neuzrādīšana, parādnieka darbījuma partneru neinformēšana par līguma turpmāko izpildi, būtiskas informācijas procesa norisē nesniegšana (Maksātnespējas likuma 81. panta otrā daļa)).

Piemērs

Izskatot sūdzību par administratora rīcību, tika secināts, ka administrators, īstenojot parādnieka saistību izpildes principa izpildi, tas ir, veicot darbības, kas saistītas ar atkāpšanās no parādnieka noslēgtajiem līgumiem izvērtēšanu un paziņošanu komercsabiedrībai, nav nodrošinājis minēto darbību veikšanu saprātīgā termiņā. Piecu mēnešu termiņš, lai administrators paziņotu komercsabiedrībai par atkāpšanos no Parādnieka noslēgtajiem līgumiem, nav saprātīgs.

Administratoram ir jāievēro visu personu tiesiskās intereses, tostarp darbījuma partneru intereses savlaicīgi uzzināt par līgumattiecību izbeigšanu, lai darbījuma partneris varētu pieņemt turpmākos ar saimniecisko darbību saistītos lēmumus, piemēram, par pamatu pieteikt kreditora prasījumu, ja iestātos no līgumattiecībām izrietošais nosacījums.

Tāpat jāņem vērā, ka atklātības nodrošināšanai maksātnespējas procesā ir būtiska nozīme kreditoru un citu maksātnespējas procesā iesaistīto personu interešu aizsardzībā. Tāpēc administratoram ir rūpīgi jāizvērtē, vai pieprasītās informācijas neizsniegšana ir pamatota.

Piemērs

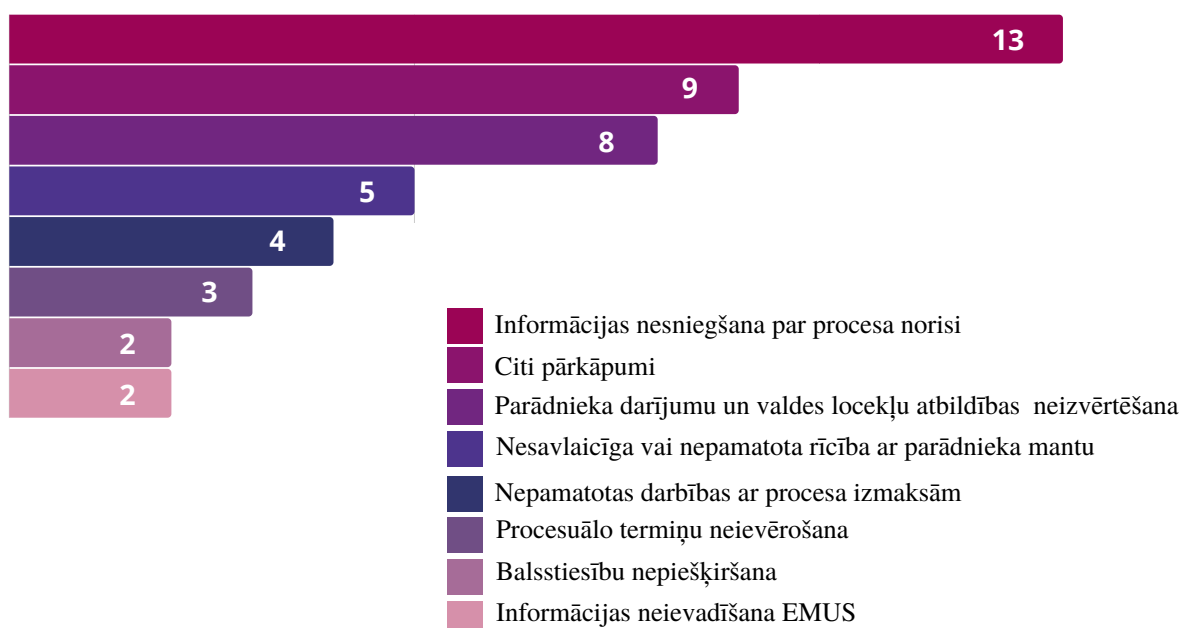

Izskatot sūdzību par administratora rīcību, tika secināts, ka, nenodrošinot kreditoram iespēju iepazīties ar parādnieka norēķinu kontu izdrukām par maksātnespējas procesa laika posmu, nav neievērots atklātības princips. Kreditoram, pārliecinoties par administratora rīcības tiesiskumu, ir tiesības iepazīties ar dokumentiem, kas apliecina administratora rīcību ar parādnieka naudas līdzekļiem, tostarp faktiski veiktajiem maksājumiem (Maksātnespējas likuma 6. panta 7. punkts (atklātības princips), Maksātnespējas likuma 89., 117. pants (kreditoru tiesības iebilst pret maksātnespējas procesa izmaksām)). Šādas informācijas saņemšana ir viens no veidiem, kā realizēt administratora darbību kontroli. Attiecībā uz parādnieka naudas plūsmu, tā pati par sevi nevar tikt atzīta par parādnieka komercnoslēpumu.

Ir pieaudzis arī pārkāpumu par parādnieka darījumu un valdes locekļu atbildības neizvērtēšanu skaits, kas izskaidrojams ar to, ka maksātnespējas procesā ieskatītās personas nav guvušas pārliecību par administratora rūpīgu un pilnvērtīgu minēto pienākumu izpildi (piemēram, administrators nav ieguvis visus pamatojošos dokumentus, darījuma apstākļus nevērtē kopsakarā, prasības necelšanu un procesa izbeigšanu pamato ar naudas līdzekļu neesamību, nesniedzot kreditoriem vispusīgu izvērtējumu par prasības celšanas pamatu un konkrētām izmaksām) (sk. 10. attēlu).

10. attēls

Pieņemtie lēmumi par konstatētajiem pārkāpumiem (kopā - 46)

Izskatot sūdzības un konstatējot, ka normatīvo aktu pārkāpumi ir būtiski ietekmējuši efektīvu un likumīgu procesa norisi, tiesā ir iesniegti divi pieteikumi par administratora atcelšanu no maksātnespējas procesa (administrators nepilda Maksātnespējas kontroles dienesta uzlikto tiesisko pienākumu saistībā ar parādnieka darījuma izvērtēšanu un konstatēti apstākļi, kas rada pamatotas šaubas par administratora objektivitāti, pieņemot izlīguma puses noteikumu par administratora atlīdzības iekļaušanu izlīguma summā).

Informācija par sūdzību izskatīšanas ietvaros konstatētajiem pārkāpumiem tiek publicēta katru ceturksni Maksātnespējas kontroles dienesta tīmekļa vietnē www.mkd.gov.lv.

2.3. NOZIEDZĪGI IEGŪTU LĪDZEKĻU LEGALIZĒŠANAS NOVĒRŠANA

Kopš 2020. gada 1. janvāra Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likumā (turpmāk – NILLTPFN likums) kā likuma subjekti ir iekļauti administratori.

Saskaņā ar NILLTPFN likumu administratorus NILLTPFN likuma prasību izpildē uzrauga un kontrolē biedrība "Latvijas Sertificēto maksātnespējas procesa administratoru asociācija" (turpmāk – Administratoru asociācija) un Maksātnespējas kontroles dienests daļā par sankciju piemērošanu. Saskaņā ar NILLTPFN likuma 77. panta pirmo daļu šā likuma 78. panta pirmajā daļā noteiktās sankcijas attiecībā uz administratoriem piemēro Maksātnespējas kontroles dienests pēc uzraudzības un kontroles institūcijas – Administratoru asociācijas – ierosinājuma.

Lai nodrošinātu samērīgu un vienlīdzīgu NILLTPFN likumā noteikto sankciju piemērošanu administratoriem, lēmumu pieņemšanu atbilstoši faktiskajiem apstākļiem un pieļautā pārkāpuma raksturam un smagumam, lai panāktu efektīvu administratoru darbības uzlabošanu vai pārkāpuma novēršanu, kā arī nodrošinātu pamatprincipu ievērošanu, piemērojot sankcijas, Maksātnespējas kontroles dienests ir izstrādājis ieteikumus sankciju par NILLTPFN likuma pārkāpumiem noteikšanai administratoriem, kas publicēti Maksātnespējas kontroles dienesta tīmekļa vietnē.

Maksātnespējas kontroles dienests 2020. gadā, izvērtējot sūdzību par administratoru rīcību izskatīšanas ietvaros saņemto informāciju par iespējamiem NILLTPFN likuma pārkāpumiem, ir nosūtījis izvērtēšanai Administratoru asociācijai četrus iesniegumus, divos gadījumos administratora NILLTPFN likuma prasību izpildes pārbaudē pārkāpumi netika konstatēti, par diviem iesniegumiem atbilde vēl nav sniegta. 2020. gadā Maksātnespējas kontroles dienestā netika saņemti ierosinājumi no Administratoru asociācijas par sankciju piemērošanu administratoriem.

2020. gadā Maksātnespējas kontroles dienests NILLTPFN likumā noteiktās kompetences ietvaros regulāri līdzdarbojies dažādu pasākumu īstenošanā noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas jomā.

Tāpat tika nodrošināta ar Ministru kabineta 2020. gada 29. septembra rīkojumu Nr. 576 apstiprinātajā plānā "Pasākumu plāns noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas, terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanai laikposmam no 2020. līdz 2022. gadam" iekļauto pasākumu īstenošana un informācijas sniegšana un dalība Finanšu izlūkošanas dienesta organizētajās Uzraudzības un kontroles institūciju sadarbības un koordinācijas platformas sanāksmēs. Maksātnespējas kontroles dienesta nodarbinātie pilnveidoja zināšanas Valsts administrācijas skolas organizētajās mācībās "Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas jautājumi".

Saeimā otrajā lasījumā tiek izskatīts likumprojekts "Grozījumi Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likumā", kas paredz paplašināt Maksātnespējas kontroles dienesta kompetenci noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizācijas novēršanas jomā, lai NILLTPFN likumā noteiktās sankcijas piemērotu arī gadījumos, kad Maksātnespējas kontroles dienests patstāvīgi ir konstatējis administratora pieļautu NILLTPFN likuma pārkāpumu.

3. ADMINISTRATĪVO PĀRKĀPUMU LIETAS

3.1. ADMINISTRATĪVO PĀRKĀPUMU LIETU IZSKATĪŠANA

Maksātnespējas kontroles dienestam nozīmīgs solis ceļā uz maksātnespējas jomas pilnveidošanu bija administratīvās sodīšanas funkcijas pārņemšana no Valsts policijas. Līdz ar to no 2015. gada 1. janvāra administratīvo pārkāpumu lietu izskatīšanu atbilstoši Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksā (turpmāk – LAPK) noteiktajai kompetencei saistībā ar maksātnespējas procesu un TAP noteiktu pārkāpšanu efektīvi īsteno Maksātnespējas kontroles dienests. Laika periodā no 2015. gada 1. janvāra līdz 2020. gada 30. jūnijam Maksātnespējas kontroles dienests bija uzsācis administratīvā pārkāpuma lietvedību 602 lietās.

Tāpat būtisks notikums administratīvo pārkāpumu lietu izskatīšanā Maksātnespējas kontroles dienestam bija administratīvās atbildības reforma, kuras rezultātā 2020. gada 1. jūlijā spēkā stājās Administratīvās atbildības likums (turpmāk – AAL), aizstājot LAPK. Atšķirībā no LAPK, administratīvos pārkāpumus un par tiem piemērojamos sodus, ievērojot AAL paredzētos administratīvās atbildības pamatnoteikumus, kopš 2020. gada 1. jūlija nosaka Maksātnespējas likums. Būtiski arī atzīmēt, ka administratīvās atbildības reformas rezultātā ir mainīts piemērojamais naudas soda apmērs par maksātnespējas procesa un TAP noteikumu pārkāpšanu, proti, nosakot, ka par Maksātnespējas likuma 179. pantā izdarīto pārkāpumu pie administratīvās atbildības saucamajai personai piemēro naudas sodu no divdesmit līdz trīsdesmit naudas soda vienībām jeb no 100 euro līdz 1500 euro.

Īstenojot administratīvās atbildības piemērošanas funkciju, LAPK ietvaros 2020. gadā izskatītas 74 administratīvo pārkāpumu lietas, sastādīti 58 administratīvo pārkāpumu protokoli un pieņemti 82 lēmumi administratīvo pārkāpumu lietās, t. sk. 55 lēmumi par administratīvā soda uzlikšanu, seši - par atteikšanos uzsākt lietvedību, viens - par pieņemtā lēmuma izpildes atlikšanu, viens - par materiālu pārsūtīšanu pēc piekrišanas un 19 - par lietvedības izbeigšanu (sk. 11. attēlu).

**2020. gadā administratīvo pārkāpumu lietu ietvaros
pieņemtie lēmumi atbilstoši LAPK (kopā - 82)**

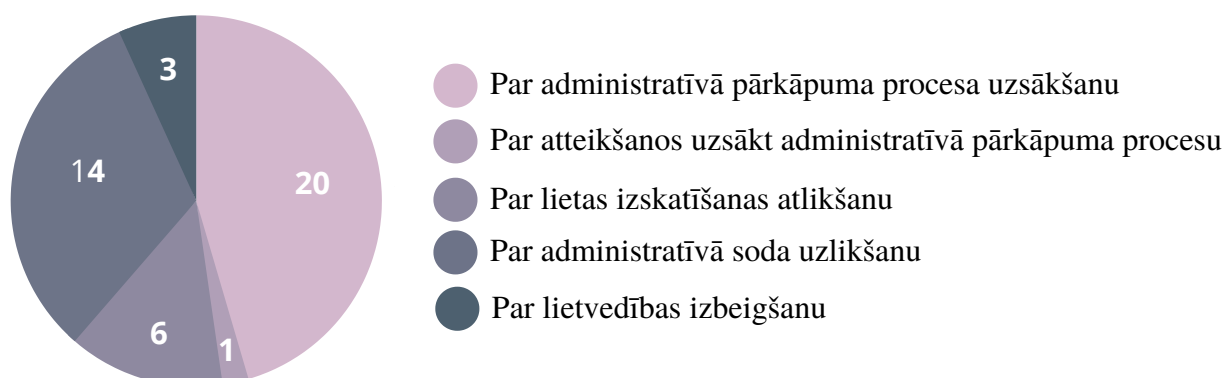
11. attēls

Savukārt, veicot administratīvā pārkāpuma procesu atbilstoši AAL, periodā no 2020. gada 1. jūlija līdz 2020. gada 31. decembrim uzsākti 20 administratīvo pārkāpumu procesi: pret administratoru - divi, pret parādnieka pārstāvi - 17, pret bijušo administratoru - viens. Atbilstoši AAL noteiktajai kārtībai 2020. gadā izskatīti 17 administratīvā pārkāpuma procesi, pieņemti 44 lēmumi, 20 lēmumi par administratīvā pārkāpuma procesa uzsākšanu, 1 lēmums par atteikumu uzsākt administratīvā pārkāpuma procesu, 6 lēmumi par lietas izskatīšanas atlikšanu, 14 lēmumi par administratīvā soda uzlikšanu un 3 lēmumi par lietvedības izbeigšanu (sk. 12. attēlu).

**2020. gadā administratīvo pārkāpumu procesu
ietvaros pieņemtie lēmumi atbilstoši AAL (kopā - 44)**

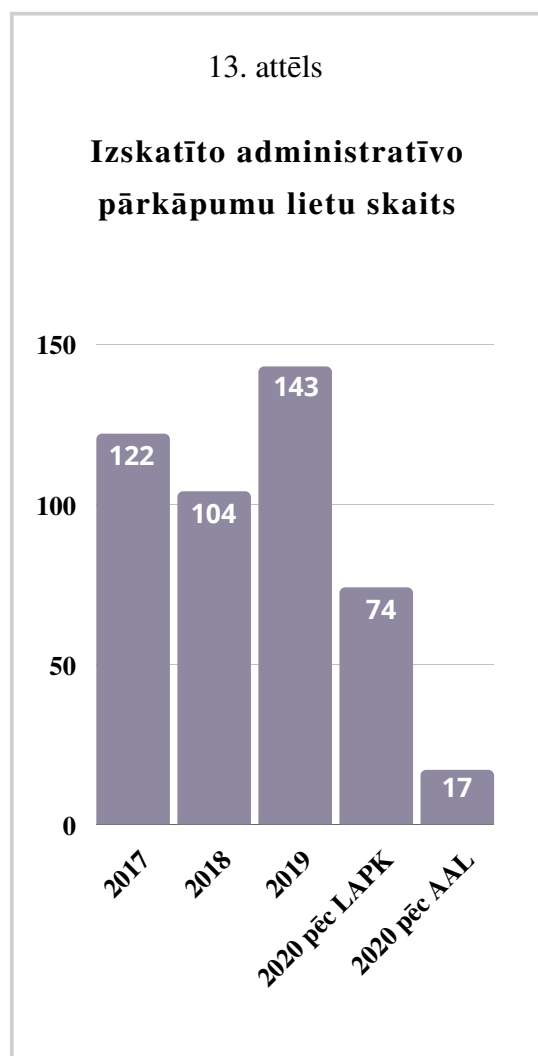
12. attēls

Maksātnespējas kontroles dienests pieņemtajos lēmumos par administratīvā soda uzlikšanu visbiežāk konstatējis tādas pārkāpumus kā parādnieka dokumentācijas un mantas nenodošana administratoram un parādnieka dokumentācijas un mantas nenodošana jaunajam administratoram (administratora maiņas gadījumā).

Būtiski atzīmēt, ka 2020. gadā, ņemot vērā tiesu praksi, ir mainījusies iestādes nostāja attiecībā uz parādnieka saukšanu pie administratīvās atbildības fiziskās personas maksātnespējas procesa ietvaros. Proti, Maksātnespēja likumā noteikto seku iestāšanās par parādnieka pienākumu nepildīšanu fiziskās personas maksātnespējas procesā neizslēdz administratīvo atbildību. Līdz ar to Maksātnespējas kontroles dienests pie administratīvās atbildības ir saucis personu, kura fiziskās personas maksātnespējas procesa ietvaros saistību dzēšanas procedūrā nebija pildījusi viņai noteiktos pienākumus – iesniegt tiesā saistību dzēšanas plāna grozījumus un pēc saistību dzēšanas plāna izpildes iesniegt tiesā pieteikumu par saistību dzēšanas procedūras izbeigšanu.

Aplūkojot 2017. gada, 2018. gada, 2019. gada un 2020. gada administratīvo pārkāpumu lietu izskatīšanas tendences, secināms, ka 2020. gadā ir samazinājies kopumā izskatīto lietu (91) un sagatavoto lēmumu (126) skaits (sk. 13. attēlu).

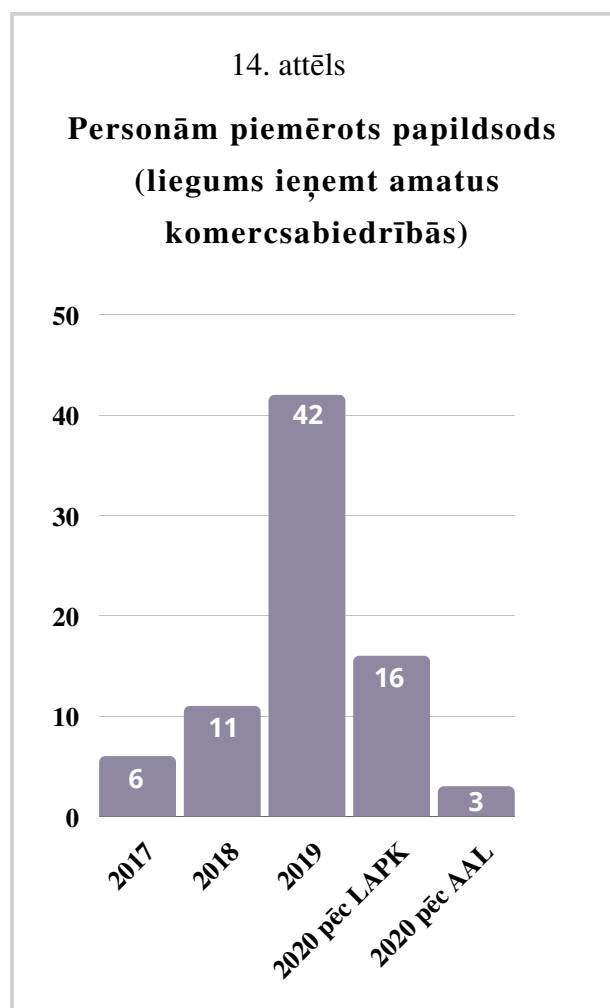

Ņemot vērā, ka vairumā gadījumu administratīvā pārkāpuma process Maksātnespējas kontroles dienestā tiek uzsākts, pamatojoties uz iestādē saņemtu iesniegumu par administratīvā pārkāpuma procesa uzsākšanu pret juridiskās personas maksātnespējas procesā noteiktu parādnieka pārstāvi, tad būtisks faktors, kas 2020. gadā ietekmēja šo uzsākto procesu un tā ietvaros pieņemto lēmumu skaitu, bija visā valsts teritorijā izsludinātā ārkārtējā situācija saistībā ar Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanu. Minētā vīrusa izplatības un ārkārtējās situācijas rezultātā bieži vien parādnieka pārstāvji objektīvu iemeslu dēļ nebija spējīgi izpildīt Maksātnespējas likumā noteiktos parādnieka pārstāvja pienākumus (nodot administratoram maksātnespējīgā uzņēmuma dokumentus un mantu), līdz ar to administrators šādos apstākļos bieži vien nevērsās Maksātnespējas kontroles dienestā ar iesniegumu par administratīvā pārkāpuma procesa uzsākšanu pret parādnieka pārstāvi. Tāpat, ievērojot Covid-19 infekcijas izplatības seku pārvarēšanas likumā noteiktos ierobežojumus maksātnespējas procesa pieteikuma iesniegšanai tiesā, bija novērojams ierosināto maksātnespējas procesa lietu skaita samazinājums, kā rezultātā tas mazināja arī iesniegumu iesniegšanu par šādu pārkāpumu rašanos.

Vienlaikus, apkopojot datus par uzsākto administratīvo pārkāpumu lietu skaitu pēc pārkāpuma veida, secināms, ka arī 2020. gadā ir saglabājusies tendence, ka vairākums jeb izteikti lielākā daļa lietu, t.i. 63, ir uzsāktas pret parādnieka pārstāvjiem (valdes locekļiem, dalībniekiem u.c.) juridisko personu maksātnespējas procesos.

Tādējādi par pamatotu uzskatāms viedoklis, ka viens no būtiskākajiem iemesliem, kas kavē iespējas atgūt lielākus līdzekļus maksātnespējas procedūrās, ir pašu parādnieku negodprātīga rīcība. Uz to norādījuši gan administratori, gan tiesa, gan kreditori, kā arī minēto apstiprina Maksātnespējas kontroles dienesta konstatētais, pildot uzraudzības funkcijas. Turklāt, izskatot konkrētās administratīvā pārkāpuma lietas, konstatēts, ka samērā bieži ar nolūku izvairīties no atbildības īsi pirms maksātnespējas procesa pieteikuma iesniegšanas komercsabiedrībās tiek nomainīti valdes locekļi, ieceļot valdē fiktīvus locekļus, kuri bieži ir citu valstu pilsoņi vai personas bez noteiktas dzīvesvietas. Šīs personas parakstījušas formālus dokumentus par dokumentu un mantas pārņemšanu, tādējādi vēlāk uzņemoties gan administratīvo, gan civiltiesisko atbildību.

Lai izskaustu šādu negodprātīgu personu rīcību, Maksātnespējas kontroles dienests 2020. gada turpināja piemērot personām papildsodu, kas paredz iespēju atņemt tiesības ieņemt noteiktus amatus komercsabiedrībās, tādējādi uz noteikto laiku (1-3 gadiem) izslēdzot negodprātīgas personas no komercdarbības vides. Aplūkojot 2017. gada, 2018. gada, 2019. gada un 2020. gada papildsoda piemērošanas tendences, secināms, ka 2020. gadā proporcionāli uzsākto administratīvā pārkāpumu procesu skaitam būtiski nav samazinājies piemēroto papildsodu skaits (sk. 14. attēlu).

Administratīvo pārkāpumu procesos, kas uzsākti saskaņā ar AAL, 2020. gadā papildsods piemērots trīs personām, savukārt administratīvā pārkāpuma lietās, kas uzsāktas saskaņā ar LAPK, papildsods piemērots 16 personām.

Attiecībā uz personām piemēroto naudas soda apmēru norādāms, ka kopumā 2020. gadā administratīvo pārkāpumu lietu ietvaros atbilstoši LAPK piemēroti naudas sodi 15 675 euro apmērā, savukārt atbilstoši AAL piemēroti naudas sodi 4 060,00 euro apmērā, kopā 19 735 euro apmērā. Apmaksātie naudas sodi atbilstoši AAL 600 euro apmērā, bet atbilstoši LAPK uzsāktajos administratīvo pārkāpumu procesos 15 080,09 euro apmērā, kopā 15 680,09 euro apmērā.

Attiecībā uz piespriesto naudas sodu izpildi vairumā gadījumu naudas sodu izpilde ir apgrūtināta, ņemot vērā faktu, ka pie administratīvās atbildības tiek saukti parādnieka pārstāvji (ārvalstnieki) un personas, kuru dzīvesvietas adrese nav zināma vai neatbilst attiecīgajos reģistros norādītajai, līdz ar to piespiedu izpildes procedūra nav iespējama vai ir būtiski ierobežota.

Papildus nodrošināta sabiedrības informēšana par administratīvo pārkāpumu izskatīšanu Maksātnespējas kontroles dienestā, publicējot informatīvus materiālus iestādes mājaslapā un tādējādi veicinot sabiedrības izpratni par pārkāpumu kaitīgumu, kā arī, izpildoties attiecīgiem priekšnoteikumiem, lietu izskatīšanas ietvaros piemērots "Konsultē vispirms" princips, saskaņā ar kuru priekšplānā izvirzīta konsultēšana un komunikācija ar mērķi panākt atbilstību, nevis sodu piemērošana.

3.2. PIEŅEMTO LĒMUMU PĀRSŪDZĒŠANA

Maksātnespējas kontroles dienesta direktore jeb augstāka iestāde LAPK* un augstākā amatpersona AAL** izpratnē 2020. gadā, izskatot sūdzības par Maksātnespējas kontroles dienesta Pirmā uzraudzības departamenta pieņemtajiem lēmumiem administratīvo pārkāpumu lietās, ir pieņēmusi 10 lēmumus, kā arī vienu lēmumu par sūdzības atstāšanu bez virzības, vienu lēmumu par atteikšanos atjaunot lēmuma pārsūdzēšanas termiņu un vienu lēmumu par sākotnējā lēmuma atcelšanu pēc Maksātnespējas kontroles dienesta direktores iniciatīvas. Viens no 2020. gadā pieņemtajiem lēmumiem pieņemts AAL noteiktajā kārtībā, kas piemērojama no 2020. gada 1. jūlija uzsāktajās administratīvo pārkāpumu lietās.

**LAPK 238.1 panta ceturtā daļa **AAL 165. pants*

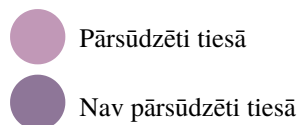
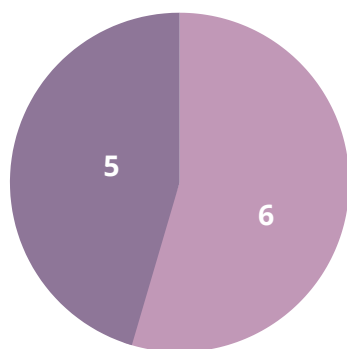
No 2020. gadā 10 pieņemtajiem lēmumiem par sūdzībām divos gadījumos Maksātnespējas kontroles dienests ir grozījis sākotnēji uzlikto administratīvo sodu. Savukārt 2019. gadā izskatot sūdzības, ir pieņemti 12 lēmumi, divos gadījumos grozot uzlikto administratīvo sodu un divos gadījumos atceļot sākotnējo lēmumu.

Jāvērš uzmanība, ka tajos gadījumos, kad iestādei nav zināma cita pieņemto lēmumu adresātu kontaktinformācija (e-pasts, e-adrese), lēmumi tiek sūtīti uz adresātu deklarēto dzīvesvietu adresēm, izmantot pasta pakalpojumus. Daļa minēto adresētu faktiski nedzīvo deklarēto dzīvesvietu adresēs. Daļa lēmumu adresātu ir ārvalstīs dzīvojošas personas, kuru norādītās dzīvesvietu adreses nav iespējams pārbaudīt Iedzīvotāju reģistrā. Līdz ar to daļa lēmumu adresātu nesaņem pasta sūtījumus vai to saņem novēloti.

No 2020. gadā Maksātnespējas kontroles dienesta kā augstākas iestādes pieņemtajiem pie administratīvās atbildības sauktajām personām nelabvēlīgajiem, pārsūdzamajiem 10 lēmumiem, kas pieņemti, izskatot sūdzības, un lēmuma par atteikšanos atjaunot procesuālo termiņu, seši lēmumi ir pārsūdzēti tiesā. Ņemot vērā minēto, lielākā daļa administratīvā pārkāpuma procesā iesaistīto personu aktīvi izmanto savas tiesības pārsūdzēt Maksātnespējas kontroles dienesta lēmumus tiesā. Vienlaikus, attīstoties tiesu praksei, palielinās izpratne par tiesību normu piemērošanu, un tādēļ sūdzības iesniedzēji izvēlas iesniegt sūdzības par komplicētākiem jautājumiem, taču šo sūdzību īpatsvars ir mazāks (sk. 15.attēlu).

15. attēls

**Maksātnespējas kontroles dienesta kā augstākās
iestādes 2020. gadā pieņemto nelabvēlīgo
lēmumu pārsūdzēšana tiesā**

Turpmāk iesniegto sūdzību skaits var mainīties saistībā ar izmaiņām administratīvās atbildības regulējumā, tostarp tādēļ, ka līdz ar AAL spēkā stāšanos ir ievērojami palielinājies par TAP un maksātnespējas procesa noteikumu neievērošanu paredzētā naudas soda un papildsoda apmērs (iepriekš noteiktais maksimālais naudas sods 700 euro apmērā ir aizstāts ar 300 naudas soda vienībām jeb naudas sodu 1500 euro apmērā. Savukārt iepriekš noteiktā papildsoda maksimālais termiņš – 3 gadi, ir aizstāts ar termiņu – 5 gadi).

Par Maksātnespējas kontroles dienesta pieņemtajiem lēmumiem administratīvo pārkāpumu lietās (tajā skaitā par lēmumiem, kas pieņemti pirms 2020. gada) tiesas 2020. gadā ir pieņēmušas astoņus nolēmumus, kuru rezultātā lēmums par soda uzlikšanu ir atcelts tikai vienā gadījumā.

Daļa no minētajām sūdzībām ir balstītas uz sūdzību iesniedzēju nepareiziem secinājumiem par viņprāt Maksātnespējas kontroles dienesta pieļautiem pārkāpumiem, kuru pieļaušanas rezultātā administratīvā pārkāpuma lietvedība būtu izbeidzama, piemēram, noilguma termiņa neievērošana, procesuālo termiņu neievērošana dokumentu sagatavošanai, dubultās sodīšanas aizlieguma principa pārkāpšana un Maksātnespējas kontroles dienesta amatpersonu neobjektivitāte.

Piemērs

Piemēram, kādā no lietām Maksātnespējas kontroles dienests sodīja sūdzības iesniedzēju (administratoru) par to, ka sūdzības iesniedzējs pēc vairāku pieprasījumu saņemšanas nesniedza Maksātnespējas kontroles dienestam pieprasītos dokumentus, kas saistīti ar juridiskās personas maksātnespējas procesa ietvaros veiktajām darbībām, tostarp attiecībā uz parādnieka darījumu izvērtēšanu. Sūdzības iesniedzējs, atbildot uz pieprasījumiem, norādīja, ka dokumentus nodevis glabāšanā parādnieka pārstāvim un viņam dokumentus vairs nav iespējams atgūt, kā arī minēja, ka izvēlēties tādu dokumentu glabāšanas veidu, kas nerada izmaksas.

Maksātnespējas kontroles dienests minētos argumentus neatzina par pamatotiem un vērsa sūdzības iesniedzēja uzmanību, ka, noslēdzot vienošanos ar trešo personu par dokumentu glabāšanu, atbildība par dokumentu glabāšanu saglabājas administratoram. Sūdzības iesniedzējs pārsūdzēja Maksātnespējas kontroles dienesta lēmumu tiesā un sūdzībā papildus argumentiem par Maksātnespējas kontroles dienesta pieprasījumu neizpildi ir norādījis uz vairākiem viņprāt Maksātnespējas kontroles dienesta pieļautiem pārkāpumiem.

Piemēram, norādījis, ka Maksātnespējas kontroles dienests ir nepamatoti atlicis administratīvā pārkāpuma lietas izskatīšanu, pārsniedzis procesuālos termiņus administratīvā pārkāpuma lietvedības uzsākšanai, pārsniedzis termiņu lēmuma par soda uzlikšanu pieņemšanai, Maksātnespējas kontroles dienesta amatpersonas ir ieinteresētas lietas dokumentos esošās ziņas atspoguļot iestādei labvēlīgākā formā. Maksātnespējas kontroles dienests sūdzības iesniedzēja pārkāpumu ir nepamatoti novērtējis par būtisku. Minētajā lietā ir stājies spēkā tiesas spriedums, kurā tiesa nav konstatējusi pamatu lēmuma atcelšanai saistībā ar sūdzības iesniedzēja ieskatā Maksātnespējas kontroles dienesta pieļautajiem pārkāpumiem. Tiesa ir pievienojusies Maksātnespējas kontroles dienesta argumentiem par sūdzības iesniedzēja izdarītā pārkāpuma būtību, cita starpā, norādot, ka sūdzības iesniedzējs nav izpratis likuma normu regulējumu un savus pienākumus attiecībā uz kontrolējošo institūciju prasību izpildi, jo, nododot glabāšanā parādnieka dokumentus parādnieka pārstāvim, administratoram ir pienākums pārliecināties, ka šie dokumenti tiek glabāti saskaņā ar likuma normām un to visā likumā noteiktajā glabāšanas laikā jābūt tiem piekļuvei.

Piemērs

Citā no lietām Maksātnespējas kontroles dienests ir sodījis sūdzības iesniedzēju (parādnieka pārstāvi) par to, ka sūdzības iesniedzējs Maksātnespējas likumā noteiktajos termiņos nav nodevis parādnieka dokumentus un mantu maksātnespējas procesa administratoram, kā arī nav sniedzis pieprasīto informāciju.

Sūdzības iesniedzējs sūdzībā tiesai, cita starpā, norādījis, ka par Lēmumā norādītajiem apstākļiem joprojām notiek pirmstiesas izmeklēšana kriminālprocesa ietvaros, tādējādi, acīmredzot, secinot, ka Maksātnespējas kontroles dienests viņu ir nepamatoti sodījis par tiem pašiem apstākļiem, par kuriem ir uzsākts kriminālprocess. Minētajā lietā pirmās instances tiesa apmierināja sūdzības iesniedzēja sūdzību, taču apelācijas instances tiesa uz Maksātnespējas kontroles dienesta iesniegtās apelācijas sūdzības pamata pirmās instances tiesas spriedumu ir atcēlusi. Apelācijas instances tiesa ir pievienojusies Maksātnespējas kontroles dienesta argumentiem par to, ka sūdzības iesniedzēja minētais kriminālprocess nav uzsākts par to pašu faktu, par ko Maksātnespējas kontroles dienestā ir uzsākta administratīvā pārkāpuma lietvedība, papildus norādot, ka sūdzības iesniedzējs minētā kriminālprocesa ietvaros ir pratināts kā liecinieks un viņam nav bijis personas, kurai ir tiesības uz aizstāvību, statuss.

4. SADARBĪBA AR TIESĪBSARGĀJOŠĀM IESTĀDĒM UN SABIEDRĪBAS INFORMĒŠANA

4.1. SADARBĪBA AR TIESĪBSARGĀJOŠĀM IESTĀDĒM

2020. gada 2. decembrī noritēja tieslietu ministra un iekšlietu ministra tikšanās, kurā pausta vienota nostāja par Maksātnespējas kontroles dienesta un Valsts policijas sadarbības stiprināšanas nepieciešamību. Ņemot vērā minēto, Maksātnespējas kontroles dienesta vadība 2021. gada janvārī tikās ar Valsts policijas amatpersonām, lai pārrunātu turpmākās sadarbības stiprināšanas iespējas un modeļus.

Maksātnespējas kontroles dienests 2020. gadā, nodrošinot administratoru rīcības un maksātnespējas procesa norises likumības kontroli un uzraudzību, kā arī atbilstoši Kriminālprocesa likuma 387. panta pirmajai daļai, Valsts policijai ir nosūtījis četrus iesniegumus ar lūgumu izvērtēt administratora rīcības atbilstību Krimināllikuma normām, kā arī, sniedzot informāciju par iespējamu noziedzīgu nodarījumu pazīmju esamību parādnieka pārstāvju un bijušo administratoru rīcībā, tostarp ziņas, kuras Maksātnespējas kontroles dienests konstatējis, veicot pārbaudes.

Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojam ir nosūtīti pieci iesniegumi ar lūgumu izvērtēt administratora rīcību, savukārt Finanšu izlūkošanas dienestam ir nosūtīts viens iesniegums.

Tāpat atbilstoši LAPK 238.¹ panta pirmajai daļai Valsts policijai ir pārsūtīti četri iesniegumi, kuri pirmšķietami saturēja ziņas par iespējamu noziedzīgu nodarījumu.

4.2. SABIEDRĪBAS INFORMĒŠANAS PASĀKUMI

Ņemot vērā 2020. gadā izvirzītās prioritātes, sadarbojoties ar sociālajiem un sadarbības partneriem, pārskata periodā tika nodrošināta sabiedrības informēšana par aktuālajiem jautājumiem saistībā ar maksātnespējas procesiem, kreditoru interešu aizsardzību un finansiālo grūtību risināšanas mehānismiem. Tika organizētas ikgadējās tikšanās ar nevalstisko organizāciju pārstāvjiem, kā arī nodrošināta Maksātnespējas kontroles dienesta pārstāvība citu institūciju un organizāciju rīkotajos pasākumos.

Lai veicinātu sabiedrības informētību un izpratni par TAP izmantošanas iespējām un maksātnespējas lomu komercietiskajā vidē, tika sagatavoti un publicēti vairāki materiāli: Maksātnespējas kontroles dienesta tīmekļa vietnē publicēts informatīvs materiāls "Kur meklēt risinājumu īslaicīgās grūtībās nonākušiem uzņēmējiem?"; žurnālā "Jurista vārds" raksts – "Maksātnespējas procedūras - konkurētspējīgas komercietiskās vides sastāvdaļa". LV portāls publicējis Maksātnespējas kontroles dienesta sagatavotu informāciju par TAP – "Tiesiskās aizsardzības process – iespēja atjaunot veiksmīgu komercdarbību" un "Tiesiskās aizsardzības process – iespēja turpināt saimniecisko darbību".

Tāpat LV portālā publicēts Maksātnespējas kontroles dienesta skaidrojums "Kreditoru prasījumu segšanai jānovirza ne mazāk kā viena trešdaļa no minimālās mēnešalgas". Maksātnespējas kontroles dienesta pārstāvji piedalījās podkāstā par fiziskās personas maksātnespēju "Fiziskās personas maksātnespējas process: kas jāņem vērā?" LV portālā.

Lai nodrošinātu Covid-19 infekcijas izplatības radīto seku mazināšanu, Maksātnespējas kontroles dienesta tīmekļvietnē un citos medijos tika publicēta aktuālā informācija maksātnespējas jomā - likuma "Par darbinieku aizsardzību darba devēja maksātnespējas gadījumā" korelāciju ar likuma "Valsts apdraudējuma un tā seku novēršanas un pārvarēšanas pasākumiem sakarā ar Covid-19 izplatību", par attālinātu kreditoru sapulču noturēšanu, par aizliegumu iesniegt juridiskās personas maksātnespējas procesa pieteikumu.

Maksātnespējas kontroles dienests sagatavojis un publicējis skaidrojumus un atziņas par 2020. gada pirmo un otro pusgadu, apkopojot dažādas dzīves situācijas saistībā ar maksātnespēju un šo situāciju iespējamos risinājumus.

Maksātnespējas kontroles dienesta tīmekļvietnē regulāri tika publicēta aktuālā informācija par jaunumiem maksātnespējas jomā, informatīvajiem pasākumiem, rezultātiem maksātnespējas procesa nodrošinājuma jomā, statistikas datiem, administratoru eksāmenu rezultātiem, amatu konkursiem un citām aktualitātēm. Tika nodrošināta aktuālā informācija sociālo tīklu Twitter, LinkedIn un Facebook Maksātnespējas kontroles dienesta kontos.

5. MAKSĀTNESPĒJAS PROCESA NODROŠINĀŠANA

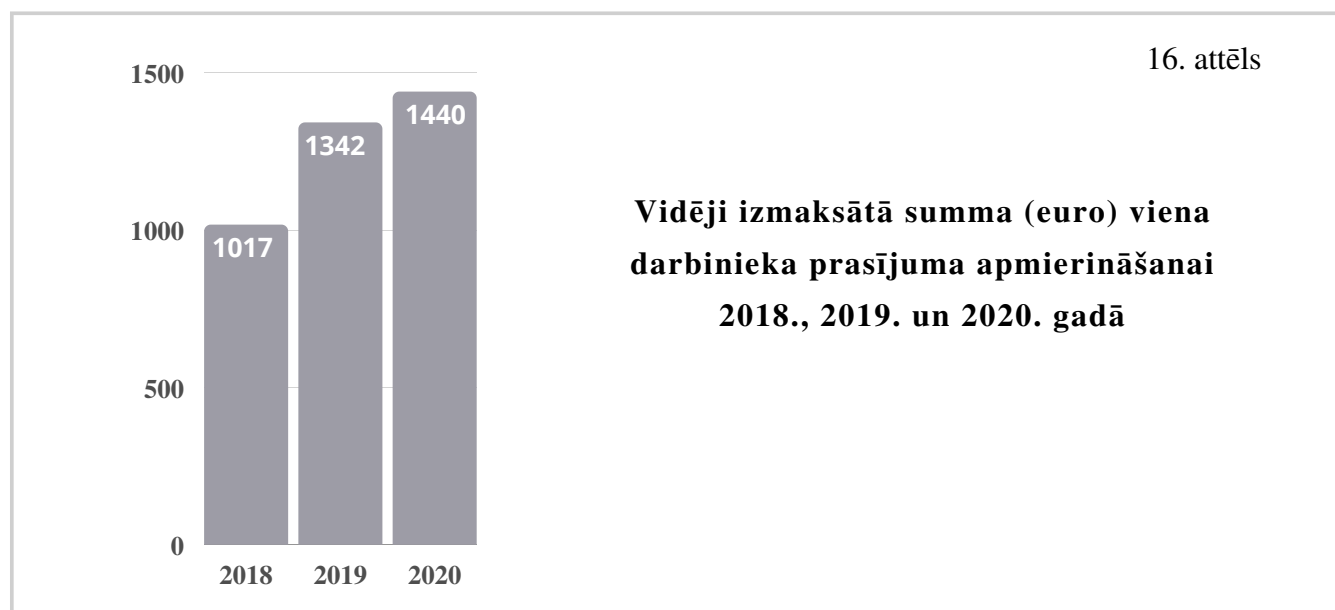
5.1. DARBINIEKU PRASĪJUMU APMIERINĀŠANA

Viena no Maksātnespējas kontroles dienesta noteiktajām pamatfunkcijām ir aizsargāt darbinieku intereses viņu darba devēja maksātnespējas gadījumā. Minētās funkcijas īstenošanas ietvaros Maksātnespējas kontroles dienests no darbinieku prasījumu garantiju fonda izmaksā naudas līdzekļus maksātnespējīgo darba devēju darbinieku prasījumu apmierināšanai.

Pārskata periodā no darbinieku prasījumu garantiju fonda veiktas izmaksas par kopējo summu 1 988 877 euro apmērā, no tām 1 980 915 euro apmērā apmierināti 1 376 darbinieku prasījumi un 7 962 euro apmērā izmaksāti administratora atlīdzības segšanai par katru darbinieku, kura prasījumi segti no darbinieku prasījumu garantiju fonda. Kopā 2020. gadā pieņemti 1 410 lēmumi par darbinieku prasījumu apmierināšanu, tajā skaita par atteikumu piešķirt naudas līdzekļus darbinieku prasījumu apmierināšanai un par labojumiem lēmumos.

Savukārt 2019. gadā no darbinieku prasījumu garantiju fonda tika veiktas izmaksas par kopējo summu 1 711 943 euro apmērā, no tām 1 703 074 euro apmērā apmierināti 1 269 darbinieku prasījumi un 8 869 euro apmērā izmaksāti administratora atlīdzības segšanai par katru darbinieku, kura prasījumi segti no darbinieku prasījumu garantiju fonda.

Vidēji viena darbinieka prasījumu segšanai piešķirtā summa 2020. gadā bija 1 440 euro, savukārt 2019. gadā 1 342 euro, līdz ar to 2020. gadā par vairāk nekā 7% jeb par 98 euro ir palielinājusies vidēji viena darbinieka prasījumu segšanai piešķirtā summa salīdzinājumā ar 2019. gadu un par 29% jeb par 423 euro, salīdzinot ar 2018. gadu (sk. 16. attēlu).

Lielākie darba devēji, kuru maksātnespējas gadījumā Maksātnespējas kontroles dienests 2020. gadā sedza darbinieku prasījumus, bija – AS "DZINTARS" (211 darbinieku prasījumus 420 652 euro apmērā), AS "PNB BANKA" (332 darbinieku prasījumus 282 760 euro apmērā) un AS "GROBIŅA" (59 darbinieku prasījumus 146 306 euro apmērā).

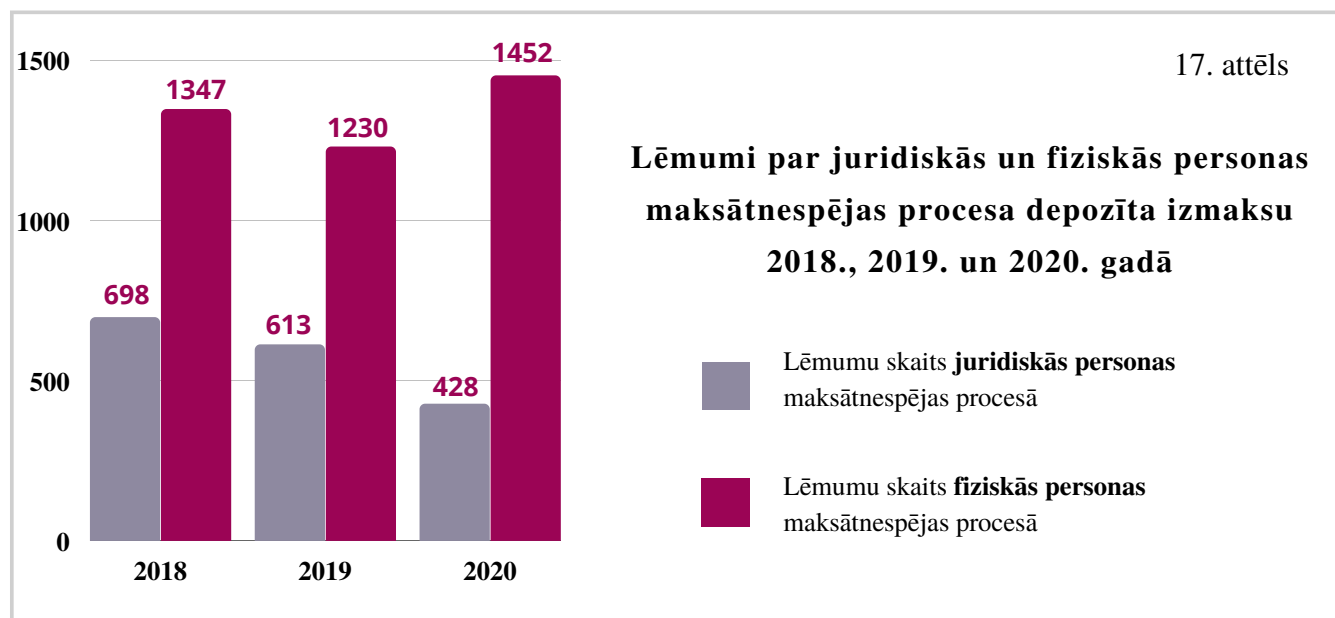
Vidējais darbinieku prasījumu apmierināšanas iesnieguma izskatīšanas termiņš 2020. gadā – 46 dienas (2019. gadā 45 dienas) ir palicis līdzīgā līmenī, lai gan par vairāk nekā 7% ir palielinājies apmierināto darbinieku prasījumu skaits.

5.2. MAKSĀTNESPĒJAS PROCESA DEPOZĪTS

Maksātnespējas process tiek finansēts no iemaksātā maksātnespējas procesa depozīta, kura izmaksu veic, pamatojoties uz Maksātnespējas kontroles dienesta pieņemto lēmumu. Maksātnespējas kontroles dienests 2020. gadā pieņēmis 428 lēmumus par juridiskās personas maksātnespējas procesa depozīta izmaksu par kopējo summu 352 783 euro, no tiem vienkāršotās procedūras ietvaros pieņemti 274 lēmumi par kopējo summu 234 780 euro apmērā un 1 452 lēmumi par fiziskās personas maksātnespējas procesa depozīta izmaksu par kopējo summu 716 510 euro, no tiem vienkāršotās procedūras ietvaros pieņemti 1 296 lēmumi par kopējo summu 643 520 euro.

Savukārt 2019. gadā pieņemti 613 lēmumi par juridiskās personas maksātnespējas procesa depozīta izmaksu par kopējo summu 489 084 euro, no tiem vienkāršotās procedūras ietvaros pieņemti 380 lēmumi par kopējo summu 321 540 euro apmērā un 1 230 lēmumi par fiziskās personas maksātnespējas procesa depozīta izmaksu par kopējo summu 631 150 euro, no tiem vienkāršotās procedūras ietvaros pieņemti 1 108 lēmumi par kopējo summu 554 800 euro.

2018. gadā pieņemti 698 lēmumi par juridiskās personas maksātnespējas procesa depozīta izmaksu par kopējo summu 531 959 euro apmērā un 1 347 lēmumi par fiziskās personas maksātnespējas procesa depozīta izmaksu par kopējo summu 1 036 040 euro apmērā (sk. 17. attēlu).

Salīdzinot 2020. gadu ar 2019. gadu, secināms, ka lēmumu skaits par juridiskās personas maksātnespējas procesa depozīta izmaksu samazinājies par 30%, savukārt lēmumu skaits par fiziskās personas maksātnespējas procesa depozīta izmaksu palielinājies par 15%.

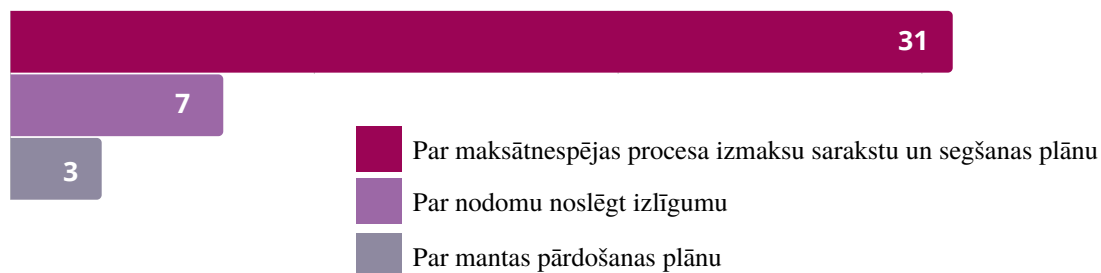
Maksātnespējas kontroles dienestā 2017. gadā ieviestā vienkāršotā procedūra lēmumu par depozīta izmaksu pieņemšanai standartsituācijās, turpināja mazināt iestādes administratīvo slogu, paātrinot iestādes funkcijas izpildi. Secināms, ka 2020. gadā lielākā daļa jeb 89% pieņemto lēmumu fiziskās personas maksātnespējas procesā ir pieņemti vienkāršotās procedūras ietvaros, padarot lēmumu pieņemšanu ātrāku un efektīvāku. Savukārt juridiskās personas maksātnespējas procesā vienkāršotā procedūrā ir pieņemti 64% no visiem lēmumiem. Tādējādi depozītu izmaksa ir padarīta efektīvāka un ātrāka, atslogojot administratīvo resursu un pārvirzot to citu funkciju veikšanai.

5.3. MAKSĀTNESPĒJAS KONTROLES DIENESTA KREDITORA TIESĪBU ĪSTENOŠANA

Maksātnespējas kontroles dienesta administratīvais resurss, kuru optimizēja vienkāršotas lēmumu par depozīta izmaksu pieņemšanu procedūras ietvaros, tika novirzīts uz efektīvāku Maksātnespējas kontroles dienesta kreditora funkcijas īstenošanu, tādējādi Maksātnespējas kontroles dienests stiprināja kreditora tiesību īstenošanas funkciju. Maksātnespējas kontroles dienests nodrošināja dalību kreditoru sapulcēs, 2020. gadā apmeklētas 43 kreditoru sapulces. Veicot saņemto dokumentu pārbaudi, Maksātnespējas kontroles dienestam kā kreditoram 2020. gadā 47 reizes bija pamats celt iebildumus juridiskās personas maksātnespējas procesā, lai nodrošinātu efektīvu un likumīgu maksātnespējas procesu. Biežāk sniegtos Maksātnespējas kontroles dienesta iebildumus skatīt 18. attēlā.

Maksātnespējas kontroles dienesta kā kreditora biežāk sniegto iebildumu sadalījums 2020. gadā

18. attēls

Maksātnespējas kontroles dienestam, īstenojot kreditora tiesības, iebildumu sniegšanas tendence ir samazinājusies par trešdaļu, jo 2019. gadā iebildumi sniegti 69 reizes. Mazāks iebildumu skaits par maksātnespējas procesa izmaksām skaidrojams ar to, ka Maksātnespējas kontroles dienests kā kreditors izskaidro administratoriem likumiskās administratora atlīdzības aprēķinu un izdevumu segšanas kārtību, ko administratori ņem vērā.

6. EMUS

EMUS attīstības mērķis ir veicināt maksātnespējas procesu un TAP efektivitāti, nozares produktivitāti, informācijas un komunikācijas tehnoloģiju izmantošanu maksātnespējas procesa un TAP pārvaldībā. Būtiski nodrošināt, lai EMUS būtu ne tikai funkcionāls,* bet arī ērts rīks administratoriem un rīks, kas nodrošina procesu caurskatāmību un kalpo kvalitatīvam tiesību politikas veidošanas un likumdošanas procesam.

Lai sasniegtu izvirzīto mērķi, EMUS attīstības ietvaros 2020. gadā pilnveidots kreditoru prasījumu un darbinieku prasījumu apstrādes un izmantošanas process, maksātnespējas procesa ietvaros nepieciešamo ziņu iegūšanas process, izmantojot datu apmaiņas procesus, un uz risku vadību balstīts uzraudzības process. Pilnveidoti esošo datu apmaiņu procesi un izveidoti jauni saslēgumi ar citām informācijas sistēmām. Piemēram, 2020. gadā izveidota datu apmaiņa ar Valsts akciju sabiedrības "Ceļu satiksmes drošības direkcija" (turpmāk CSDD) pārziņā esošo transportlīdzekļu un to vadītāju valsts reģistru (turpmāk – reģistrs). EMUS un CSDD reģistra datu apmaiņas izveides rezultātā tiešsaistes datu pārraides režīmā tiek nodrošināta ātrāka un kvalitatīvāka informācijas ieguve, apstrāde un izmantošana administratora amata pienākumu izpildei, par ko arī liecina saņemtās pozitīvās atsauksmes no administratoriem. Pilnveidota datu apmaiņa ar Tiesu administrācijas pārziņā esošo tiesu informatīvo sistēmu (turpmāk – TIS). Tāpat, pilnveidojot EMUS datu apmaiņu ar maksātnespējas reģistru, nodrošināts, ka no 2020. gadā EMUS ievadītie dati par administratoru amata darbību un kontaktinformāciju tiek nodoti maksātnespējas reģistram.

*Ar EMUS ieviešanu 2018. gada 1. jūlijā tiek nodrošināta normatīvajos aktos noteikto ziņu sagatavošanu un publicēšanu Maksātnespējas kontroles dienesta tīmekļvietnē, savukārt kopš 2019. gada 1. janvāra sniegta iespēja elektroniski kārtot maksātnespējas un tiesiskās aizsardzības procesa lietvedību, detalizēti atspoguļot informāciju par maksātnespējas procesa norisi, piekļūt detalizētai informācijai maksātnespējas procesā un TAP iesaistītajām personām, kā arī nodrošināta kontrole un uzraudzība no institūciju puses.

Ieviesti jauni risinājumi, lai Maksātnespējas kontroles dienests varētu automatizēti apkopot Ministru kabineta 2016. gada 21. septembra rīkojumā Nr. 527 "Par Maksātnespējas politikas attīstības pamatnostādņēm 2016. – 2020. gadam un to īstenošanas plānu" (turpmāk – Pamatnostādnes) apstiprinātos maksātnespējas politikas rezultātos rādītājus. Tāpat, ņemot vērā administratoru sniegtos priekšlikumus par EMUS darbību, ir ieviestas dažādas funkcionalitātes, kas EMUS lietošanu padara lietotājam draudzīgāku un vienkāršāku, piemēram, atgādinājumu izsūtīšana, automātiska datu ielase utt. Sasaistē ar Microstrategy platformu nodrošināta iespēja veidot dažāda veida analītiskus pārskatus par EMUS uzkrātajiem datiem, kas attiecīgi sniedz iespēju ērti analizēt gan Maksātnespējas kontroles dienesta darbības rādītājus, gan Pamatnostādņēs noteiktos rādītājus, piemēram, par vidējo maksātnespējas procesa ilgumu, kreditoru prasījumu atgūšanas rādītājus, maksātnespējas procesa izmaksas. Salīdzinājumā ar 2019. gadu, 2020. gadā būtiski ir uzlabojies EMUS ievadīto datu apjoms un to kvalitāte. Tomēr atsevišķos gadījumos tiek konstatēti trūkumi datu ievadē, līdz ar to datu kvalitātes nodrošināšana ir viena no Maksātnespējas kontroles dienesta 2021. gada prioritātēm, jo tikai ar kvalitatīviem datiem ir iespējama uz risku balstīta uzraudzība, statistikas rādītāju analīze politikas plānošanai un objektīva datu analīze par situāciju maksātnespējas nozarē.

Lai pilnveidotu EMUS darbību, kā viena no galvenajām prioritātēm EMUS attīstības ietvaros 2021. gadā ir izvirzīta oficiālās elektroniskās adreses sistēmas integrācija EMUS, EMUS un TIS datu apmaiņas uzlabošana, pilnveidojot datu apmaiņas procesus, Maksātnespējas kontroles dienesta darba vides pilnveidošana, kā arī citi uzlabojumi, kas izriet no grozījumiem normatīvajos aktos.

Tāpat viena no galvenajām prioritātēm tuvāko trīs gadu laikā ir saslēgumu izveide ar vairākām citām nozīmīgām valsts informācijas sistēmām, piemēram, Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes, Valsts ieņēmumu dienesta, Tiesu administrācijas, Valsts zemes dienesta, Valsts tehniskās uzraudzības aģentūras un Valsts akciju sabiedrības "Latvijas Jūras administrācija" pārziņā esošām informācijas sistēmām, lai EMUS pieejamie dati par maksātnespējas procesu un TAP būtu skatāmi kopsakarā ar citām tautsaimniecības nozarēm. Līdz ar to EMUS attīstības ietvaros jāvirzās uz to, lai informācijas apjoms, kas pieejams EMUS, pilnībā atbilstu normatīvo aktu prasībām.

7. REZULTATĪVIE RĀDĪTĀJI

1. Politikas rezultāts (PR)								1.tabula
UZŅĒMUMI, IZMANTOJOT TAP MEHĀNISMUS, ATGŪST MAKSĀTSPĒJU								
Rezultatīvais rādītājs (RR)	2017	Fakts 2017	2018	Fakts 2018	2019	Fakts 2019	2020	Fakts 2020
1. Pasludināto TAP (ĀTAP) skaits pret pasludināto juridiskās personas maksātnespējas procesu skaitu	7%	8%	9%	4%	11%	5%	13%	4%
2. Proporcija starp ierosināto un pasludināto TAP (ĀTAP) skaitu	30%	24%	32%	13%	34%	16%	36%	12%
3. Sekmīgi pabeigto TAP (ĀTAP) skaits pret izbeigtajiem TAP (ĀTAP)	9%	10%	16%	8%	23%	10%	30%	9%

2. Politikas rezultāts (PR)

**KREDITORU MAKSIMĀLA SAISTĪBU APMIERINĀŠANA, EKONOMISKI
VĒRTĪGIE AKTĪVI ATGRIEŽAS EKONOMISKAJĀ APRITĒ
(JURIDISKO PERSONU MAKSĀTNESPĒJAS PROCESI)**

Rezultatīvais rādītājs (RR)	2017	Fakts 2017	2018	Fakts 2018	2019	Fakts 2019	2020	Fakts 2020
1. Vidējais maksātnespējas procesa ilgums	1.5	1.67	1.5	1.6	1.3	1.41	1.3	1.6
2. Nodrošināto kreditoru prasījumu atgūšanas rādītāji (recovery rate) (centi no viena euro)	X+ 0.05	31	X+ 0.05	31	X+ 0.07	38	X+ 0.07	25
3. Nenodrošināto kreditoru prasījumu atgūšanas rādītāji (recovery rate) (centi no viena euro)	X+ 0.02	4	X+ 0.02	4	X+ 0.05	5	X+ 0.05	3
4. Maksātnespējas procesa izmaksas (centi no viena kreditoriem segtā euro / centi no viena maksātnespējas procesā atgūtā euro)	X- 0.05	2.17 euro	X- 0.05	51 cents	X- 0.07	43 centi	X- 0.07	74 centi
5. Procesu skaita, kad tiek sastādīts ziņojums par mantas neesamību, īpatsvars	38%	61%	37%	61%	36%	59%	35%	55%

3. Politikas rezultāts (PR)

**FIZISKĀS PERSONAS MAKSĀTNESPĒJAS PROCESS
GODPRĀTĪGAM PARĀDNIKAM NODROŠINA OTRO IESPĒJU**

Rezultatīvais rādītājs (RR)	2017	Fakts 2017	2018	Fakts 2018	2019	Fakts 2019	2020	Fakts 2020
1. Gada laikā sekmīgi pabeigto saistību dzēšanas procedūru skaits pret pabeigto fiziskās personas maksātnespējas procesa skaitu	85%	85%	85%	83%	87%	79%	89%	70%

4. Politikas rezultāts (PR)

**FIZISKĀS PERSONAS MAKSĀTNESPĒJAS PROCESS
GODPRĀTĪGAM PARĀDNIKAM NODROŠINA OTRO IESPĒJU**

Rezultatīvais rādītājs (RR)	2017	Fakts 2017	2018	Fakts 2018	2019	Fakts 2019	2020	Fakts 2020
1. Administratoru skaits, kuru lietvedībā esošais lietu skaits atšķiras no vidēja lietu skaita vienam administratoram	25	7	23	8	21	12	20	7
2. Sodīto administratoru skaits pret kopējo administratoru skaitu (procentuāli)	25%	26%	27%	20%	21%	21%	19%	26%

3. Procesi skaits, kuros pārkāpumu dēļ ir nomainīts maksātnespējas procesa administrators, pret aktīvo lietu skaitu	2.8%	2.2%	2.8%	0.3%	2.3%	0.4%	2.1%	0.8%
---	------	------	------	------	------	------	------	------

TAP efektivitāti (politikas rezultāta – uzņēmumi, izmantojot TAP mehānismus, atgūst maksātspēju – rezultatīvie rādītāji), kā arī maksātnespējas procesa efektivitāti kopumā (politikas rezultāta – kreditoru maksimāla saistību apmierināšana, ekonomiski vērtīgie aktīvi atgriežas ekonomiskajā apritē un fiziskās personas maksātnespējas process godprātīgam parādniekam nodrošina otro iespēju – rezultatīvie rādītāji) ir atkarīgi no daudziem faktoriem – ekonomiskās situācijas valstī, uzņēmējdarbības vides "kvalitātes", tostarp uzraugošo un tiesībsargājošo iestāžu (tajā skaitā Valsts ieņēmumu dienesta, Valsts policijas u.c.) darbības efektivitātes, kā arī uzņēmēju godprātības un profesionalitātes, savlaicīgi iesniedzot maksātnespējas procesa pieteikumu un sekojot līdzi debitoru parādiem.

Analizējot 2020. gada rezultatīvos rādītājus, kā būtisku apstākli jāņem vērā Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai ieviestos pasākumus. Piemēram, ir vērojams pasludināto juridisko personu maksātnespējas procesu skaita kritums, kas skaidrojams ar aizliegumu noteiktu laika periodu (6 mēn.) kreditoriem iesniegt maksātnespējas procesa pieteikumu. Līdz ar to ir novērojams arī TAP skaita kritums, jo parādniekiem t.s. moratorija periodā nebija nepieciešama tiesas aizsardzība no kreditoriem – to nodrošināja likums.

Analizējot detalizētāk informāciju par TAP, norādāms, ka 2020. gadā kopā izbeigti 99 TAP. TAP izbeigšanas pamatojums:

- 1) 75% no tiem izbeigti, jo kreditoru vairākums nav atbalstījis TAP plānu;
- 2) 10% izbeigti, jo parādnieks nav pildījis TAP plānu;
- 3) 9% izbeigti, jo TAP plāns izpildīts;
- 4) 6% - citi iemesli, piemēram, pasludināts maksātnespējas process, jo parādniekam pēdējā gada laikā divas reizes ir bijusi ierosināta TAP lieta.

Būtiska nobīde no plānotā rezultatīvā rādītāja ir vērojama attiecībā uz fizisko personu maksātnespējas procesiem. Proti, tika plānots, ka 2020. gadā radītājs "Gada laikā sekmīgi pabeigto saistību dzēšanas procedūru skaits pret pabeigto fiziskās personas maksātnespējas procesa skaitu" būs 89%, taču tā faktiskā izpilde ir tikai 70%, turklāt kā redzams no Tabulā nr. 1 ietvertajiem datiem, tā gadu no gada samazinās. Šī situācija ir skaidrojama ar 2019. gadā pieņemtu judikatūru, kas uzliek tiesai par pienākumu ieņemt daudz aktīvāku lomu parādnieka godprātības saistību dzēšanas plāna izpildes vērtēšanā. Līdz ar to ir mainījusies tiesu prakse, tiesas, izvērtējot parādnieka rīcību, biežāk saskata šķēršļus saistību dzēšanai. To apliecina statistikas dati par maksātnespējas lietām, kas izbeigtas, nedzēšot saistības (30% no visiem 2020. gadā izbeigtajiem fiziskās personas maksātnespējas procesiem), proti, 14% gadījumu parādnieks nav pildījis saistību dzēšanas plānu, 10% gadījumu konstatēti ierobežojumi maksātnespējas procesa vai saistību dzēšanas procedūras piemērošanai, bet 5% gadījumu parādniekam pēc bankrota procedūras pabeigšanas netika piemērota saistību dzēšanas procedūra. Atlikušajā 1% gadījumu maksātnespējas procesi izbeigti sakarā ar parādnieka nāvi.

Maksātnespējas procesa ilgums 2020. gadā - 1,6 gadi (plānotais - 1,3 gadi). Analizējot iegūto rādītāju, norādāms, ka rādītāju ir ietekmējuši vecie maksātnespējas procesi, kas noteiktu iemeslu, piemēram, kriminālprocesu vai garu tiesvedību, dēļ ir noritējuši vairākus gadus un beidzot pabeigti 2020. gadā. Piemēram, no datu kopas (2020. gadā izbeigti 484 juridiskās personas maksātnespējas procesi) redzams, ka 2020. gadā izbeigti 32 maksātnespējas procesi, kas noritējuši 5-9 gadus. Līdz ar to vidējo rādītāju negatīvi ir ietekmējuši apmēram 7% no visas datu kopas. Aplūkojot dažus konkrētus piemērus, secināms, ka procesu savlaicīgas neizbeigšanas iemesli ir bijuši ilgstošas tiesvedības pret valdes locekļiem vai bijušajiem administratoriem. Lai arī Maksātnespējas kontroles dienesta darbība šo rādītāju tieši neietekmē, savas kompetences ietvaros, veicot uzraudzības pasākumus, Maksātnespējas kontroles dienests pārbauda, vai administrators ir savlaicīgi, bez kavēšanās veicis visas likumā noteiktās darbības, piemēram, mantas apzināšanu, pārdošanu utt. Tāpat Maksātnespējas kontroles dienests pārbauda, vai administrators neuztur nepamatotas tiesvedības. Piemēram, vienā no gadījumiem, kad 2020. gadā administrators atcelts no procesa par normatīvo aktu pārkāpumiem pēc Maksātnespējas kontroles dienesta pieteikuma, pieteikums bija pamatots tieši ar nepamatotu procesa novilcināšanu.

Maksātnespējas kontroles dienesta darbības efektivitāti raksturo šādi rezultatīvie rādītāji:

- 1) administratoru skaits, kuru lietvedībā esošais lietu skaits atšķiras no vidējā lietu skaita vienam administratoram;
- 2) sodīto administratoru skaits pret kopējo administratoru skaitu (procentuāli);
- 3) procesu skaits, kuros pārkāpumu dēļ ir nomainīts administrators, pret aktīvo lietu skaitu.

2020. gadā vidēji viena administratora lietvedībā ir 18 maksātnespējas procesi, 14 fizisko personu, 4 juridisko personu. Administratoru skaits, kuru lietvedībā esošais lietu skaits atšķiras no vidējā lietu skaita vienam administratoram, 2020. gadā – 7 administratori, norāda, ka minētais rādītājs stabili saglabājas zemāks nekā Pamatnostādnēs plānotais – 20, tādējādi apliecinot, ka administratoru noslodze ir izlīdzinājusies. Minētais rādītājs apliecina, ka administratora profesijas reformas rezultātā savu darbību turpina izbeigt administratori, kuri faktiski nenodarbojās ar maksātnespējas procesu administrēšanu, kā rezultātā ir izdevies izlīdzināt noslodzi starp visiem aktīvajiem (darbība nav apturēta, nav atstādināts no amata darbības veikšanas) administratoriem.

Analizējot sodīto administratoru skaitu, svarīgi atzīmēt, ka uzraudzības pasākumu mērķis ir nodrošināt maksātnespējas procesu likumīgu un efektīvu gaitu, nevis administratoru sodīšanu, un minētie rādītāji ir izvēlēti, lai raksturotu uzraudzības pasākumu un administratoru profesionālās darbības kvalitāti, nevis ir izvirzīti kā pašmērķis.

Starptautiskais valūtas fonds maksātnespējas sistēmas novērtējuma ziņojumā norādījis, ka uzraugošajai iestādei ir jācīnās pret visām nelikumīgajām darbībām, neatkarīgi no tā, ka tas nozīmē, ka nav izpildīts vai ir pārsniegts konkrēts rezultatīvais indikators vai mērķis.

Sodīto administratoru skaits pret kopējo administratoru skaitu 2020. gadā ir bijis 26%. Pamatnostādnēs tika plānots, ka attiecīgais rādītājs sasniegs 19 %, līdz ar to 2020. gadā tas ir pārsniegts. Kā iemeslu var minēt faktu, ka 2020. gadā tika izveidota jauna administratoru uzraudzības kārtība, kas būtiski mainīja līdzšinējo pieeju un līdz ar to arī rezultātus. Jaunā kārtība paredz klātienes un neklātienes uzraudzību, bet neklātienes uzraudzības ietvaros tā paredz padziļinātās un tematiskās pārbaudes. Tematisko pārbažu ietvaros tiek pārbaudīts salīdzinoši liels skaits procesu, bet vienā konkrētā pozīcijā (t.s. horizontālās pārbaudes).

2017. gada 18. jūlijā Ministru kabinets apstiprināja informatīvo ziņojumu "Par Maksātnespējas administrācijas attīstību" (turpmāk – Informatīvais ziņojums), kuru atbalstīja arī nevalstiskās organizācijas, kuras pārstāv lielu kreditoru daļu – Latvijas Darba devēju konfederācija, Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera, Latvijas Komercbanku asociācija (tagad Finanšu nozares asociācija) un Ārvalstu investoru padome Latvijā. Minētās organizācijas, izsakot atbalstu Informatīvā ziņojuma saskaņošanai, lūdza norādīt konkrētus rezultātos rādītājus. Ņemot vērā Maksātnespējas kontroles dienesta sadarbības partneru izteikto lūgumu, sniedzam rezultātos rādītājus arī par 2020. gadu - skatīt 2. tabulu.

**Maksātnespējas procesu rādītāji no EMUS iesniegtajiem juridisko
personu maksātnespējas procesu noslēguma pārskatiem**

2. tabula

	2017	2018	2019	2020
Atzīto kreditoru prasījumu apjoms (euro), t.sk.	383 263 548	371 121 103	216 753 934	218 895 139
• nodrošinātajiem	85 771 334	111 995 620	17 963 851	41 455 318
• nenodrošinātajiem	297 492 214	259 125 482	198 790 083	177 439 821
Atgūto finanšu līdzekļu apjoms (euro), t.sk.	16 215 073	24 423 895	13 745 764	12 930 382
• no ieķīlātās mantas realizācijas atgūtie līdzekļi	12 399 121	21 411 776	10 581 457	9 070 228
• no neieķīlātās mantas realizācijas atgūtie līdzekļi	3 815 952	3 012 119	3 164 307	3 860 154
Apmierināto prasījumu apjoms (euro), t.sk.	17 208 820	22 857 724	4 72 700	5 000 017
• nodrošinātajiem	13 400 230	13 629 289	3 125 720	1 751 890
• nenodrošinātajiem	3 808 590	9 228 435	1 626 980	3 248 128
Kopējās izmaksas (euro), t.sk.	4 313 368	4 307 100	3 435 744	2 870 439
• administratora atlīdzība	1 612 011	1 359 121	1 021 120	1 275 638
• ekspertu atlīdzība	177 522	188 666	80 594	94 415
• pārējās izmaksas	2 523 835	2 759 313	2 334 030	500 386

Detalizētāk analizējot informāciju par juridiskās personas maksātnespējas procesa izmaksām, norādāms, ka papildus tabulā norādītajam, bijuši šādi izdevumi:

- 1) 527 924,45 euro - tekošie nodokļi un nodevas;
- 2) 21 520,85 euro – izdevumi dokumentu nodošanai Valsts arhīvā;
- 3) 309 067,87 euro – izdevumi, kas bijuši nepieciešami parādnieka saimnieciskās darbības turpināšanai;
- 4) 223 375,53 euro – izdevumi, kas saistīti ar parādnieka mantas uzturēšanu un pārdošanu;
- 5) citi izdevumi.

MAKSĀTNESPĒJAS KONTROLES DIENESTA PRIORITĀTES 2021. GADĀ

Maksātnespējas kontroles dienests arī turpmāk nodrošinās pastiprinātas uzraudzības pasākumu, tostarp pārbaužu veikšanu ar mērķi novērst normatīvo aktu pārkāpumus un pēc iespējas samazināt to radītās sekas. Neskatoties uz to, ka Pamatnostādņu darbības periods ir noslēdzies 2021. gadā, tajās ietvertie mērķi un uzdevumi neapšaubāmi būs aktuāli arī 2021. un turpmākajos gados. Ievērojot minēto, Maksātnespējas kontroles dienesta darbība arī turpmāk būs vērsta uz atbilstības panākšanu Pamatnostādnēs izvirzītajiem mērķiem.

Ņemot vērā EMUS nozīmīgumu gan uzraudzības funkcijas īstenošanai, gan kreditoru kontroles par maksātnespējas procesa norisi nodrošināšanai, Maksātnespējas kontroles dienests arī 2021. gadā turpinās uzlabot un papildināt EMUS funkcionalitāti. Vienlaikus arī turpmāk īpaša uzmanība tiks veltīta EMUS datu kvalitātes kontrolei, lai uzlabotu publiskās pārvaldes pakalpojumu pieejamību un nodrošinātu valsts rīcībā esošu datu atkalizmantošanu.

Šajā ziņojumā jau minēts, šobrīd Saeimā tiek izskatīts likumprojekts "Grozījumi Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likumā", kas paredz paplašināt Maksātnespējas kontroles dienesta kompetenci noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizācijas novēršanas jomā. Līdz ar to viens no nākamajiem iestādes izaicinājumiem ir ieviest efektīvas procedūras likumprojektā paredzēto uzdevumu izpildei.

Ievērojot minēto, par iestādes prioritātēm 2021. gadā Maksātnespējas kontroles dienests ir izvirzījis šādus pasākumus:

- nepārtraukti paaugstināt uzraudzības pasākumu efektivitāti, turpinot īstenot Pamatnostādnēs noteikto virzienu – administratoru profesijā strādā augsti kvalificēti profesionāļi ar amatam atbilstošām zināšanām, prasmēm, un personiskajām īpašībām;
- augstā līmenī nodrošināt NILL likumā noteikto funkciju veikšanu;
- veikt pasākumus, kas vērsti uz EMUS funkcionalitātes uzlabošanu un datu kvalitātes paaugstināšanu;
- savas kompetences ietvaros turpināt sadarbību ar citām valsts pārvaldes, tostarp tiesībsargājošām iestādēm, sekmējot efektīvāku Maksātnespējas kontroles dienesta funkciju izpildi;
- veikt informatīvos pasākumus TAP popularizēšanai, tādējādi sekmējot Pamatnostādnēs nosprausto mērķi – uzņēmēji izmanto TAP piedāvātos risinājumus savas maksātnespējas atjaunošanai, un par kreditoru tiesību īstenošanas iespējām maksātnespējas procesos, tādējādi sekmējot maksātnespējas procesa efektivitātes paaugstināšanu;
- plašāk informēt sabiedrību par Maksātnespējas kontroles dienesta darbību.